Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. programos trečiojo prioriteto „Sąlygų tvariai mėlynajai ekonomikai pakrantės rajonuose ir salų bei krašto gilumos vietovėse sudarymas ir žvejybos bei akvakultūros bendruomenių vystymosi skatinimas“ priemonių „Vietos plėtros strategijų rengimas“ ir „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašo
6 priedas

Neringos ŽVVG asociacija „Vidmarės“

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

NERINGOS ŽVVG 2023-2029 M. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

Neringa

2023

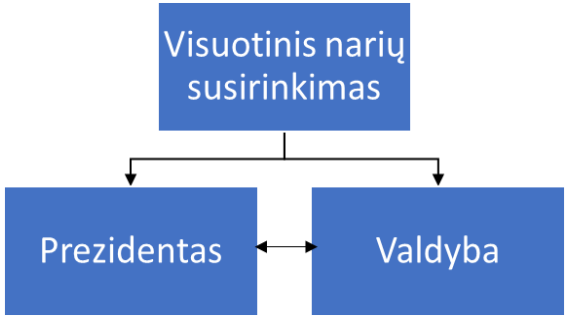
TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	ŽVVG vertybės, ŽVVG teritorijos vizija iki 2029 m. ir ŽVVG misija	3-5
2.	ŽVVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	6-36
3.	ŽVVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (toliau – SSGG)	37-38
4.	ŽVVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	39-40
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	40-42
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su EJRŽAF konkrečiais tikslais	44-46
7.	VPS sąsaja su ŽVVG teritorijos strateginiais dokumentais, Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (toliau – ESBJRS), Lietuvos akvakultūros sektoriaus plėtros 2021–2027 m. planu	42-46
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	46-54
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	55-64
10	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	65-69
11.	VPS finansinis planas	69-72
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	72-75
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėsena ir valdymas	75-82
IV DALIS. PRIEDAI		

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. ŽVVG vertybės, ŽVVG teritorijos vizija iki 2029 m. ir ŽVVG misija

1.1. **Informacija apie ŽVVG**

Asociacija "Vidmarės" įsteigta 2011 m. lapkričio 18 d., 2015 m. spalio 15 d. visuotinis narių susirinkimas patvirtino sprendimą tapti Neringos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupė asociacija "Vidmarės" (NŽVVG). NŽVVG registracijos adresas: Taikos g. 2, Neringa, veiklos adresas: Taikos g. 2, Neringa, NŽVVG įregistruota juridinių asmenų registre 2017 m. sausio 6 dieną, juridinio asmens kodas – 302772808. ŽVVG sukurta horizontalios ir vertikalios partnerystės principu, vienija pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, atstovus. NŽVVG turi tris valdymo organus – aukščiausias jų yra visuotinis narių susirinkimas, taip pat vienasmenis valdymo organas – prezidentas bei kolegialus valdymo organas – valdyba. NŽVVG valdybą sudaro 11 narių, 4 verslo (36 proc. visų narių), 4 pilietinės visuomenės (36 proc. visų narių) ir 3 vietos valdžios (28 proc. visų narių) atstovai, 6 vyrai (55 proc. visų narių) ir 5 moterys (45 proc. visų narių).

Pav. 1. Neringos žuvininkystės regiono VVG valdymo schema

Šaltinis: sudaryta autorių

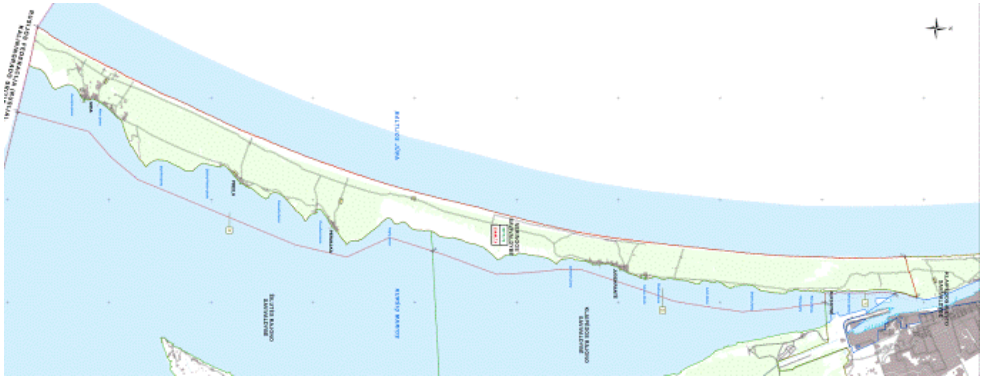
NŽVVG priklauso pilietinės visuomenės, verslo ir savivaldybės atstovai, iš viso Asociacija turi 29 narius. 8 nariai priklauso pilietinės visuomenės sektoriui (apie 28 proc. visų narių), 20 narių priklauso verslo sektoriui (apie 69 proc. visų narių) ir 1 narys priklauso vietos valdžios sektoriui (apie 3 proc. visų narių). Valdybos nariai yra įvairaus amžiaus (4 asmenys iki 40 m.). ŽVVG kolegialaus valdymo organo nariai keičiasi VPS įgyvendinimo metu (nuostata įtvirtinta ŽVVG įstatuose). ŽVVG kolegialaus valdymo organo nariai užtikrina tinkamą

	viešųjų ir privačių interesų derinimą. Valdymo organo nariai Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo nustatyta tvarka deklaruoja privačius interesus ir sutinka teikti minėtas deklaracijas bei jų pakeitimus ŽVVG ir Agentūrai. ŽVVG yra atvira naujiems nariams, bei užtikrinanti lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią (lyties, tautinės kilmės, amžiaus, religijos ar įsitikinimų, negalios, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos pagrindu) naujų narių, veikiančių (juridinių asmenų atveju) arba gyvenančių (fizinių asmenų atveju deklaravusių gyvenamąją vietą) ŽVVG teritorijoje, priėmimo tvarką. Į ŽVVG kolegialaus valdymo organą išrinktas ŽVVG teritorijoje veikiančios asmenų, turinčių negalią, organizacijos Neringos miesto neįgaliųjų draugijos pirmininkė Liucija Olšauskienė. Asociacijos kolegialaus valdymo organo narys, turintis ekspertinių žinių mėlynosios ekonomikos srityje dr. Arvydas Švagždys. ŽVVG valdymą ir stebėseną reglamentuoja įstatai. Juose apibrėžta kiekvieno valdymo organo funkcijos ir veiklos ribos. VPS įgyvendinti turimi pakankami žmogiškieji ištekliai ir tinkamai paskirstytos jų funkcijos ir atsakomybės. Už VPS įgyvendinimą atsakinga ŽVVG VPS projekto vadovė, turinti aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir 10 m. darbo patirtį projektų valdymo bei VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje. Už VPS įgyvendinimo viešinimo veiklų įgyvendinimą atsakingas ŽVVG viešųjų ryšių specialistas turi aukštąjį išsilavinimą. Buhalterinę apskaitą tvarko buhalterinė įmonė turinti didelę patirtį. ŽVVG administraciją ir valdybą, sudaro kompetentingi, savo sritį išmanantys ir turintys patirties asmenys. NŽVVG narių sudėtis: pilietinės visuomenės atstovai – 8, verslo atstovai – 20, vietos valdžios atstovai – 1.
1.2.	**ŽVVG vertybės** Bendras tikslas – BIVP principų įgyvendinimas Neringos žvejybos ir akvakultūros regiono teritorijoje, racionaliai panaudojant gamtinius išteklius, vykdant tvarią žuvininkystės plėtrą, skatinant žuvų produktų gamybą, propaguojant tautinio paveldo išsaugojimą. Esame organizacija, gebanti bendriems tikslams sutelkti ŽVVG teritorijos plėtros dalyvius, atstovaujančius trims ŽVVG teritorijos sektoriams - pilietinei visuomenei, vietos valdžiai ir verslui, dirbti vadovaujantis BIVP principu „iš apačios į viršų“, siekiant tvarios ir darnios ŽVVG teritorijos plėtros ir pažangos bei sukurti didesnę žvejybos ir su žvejyba susijusios veiklos vertę, didinti užimtumą ir įsidarbinimo galimybes. Kruopščiai ir atsakingai įgyvendinsime ŽVVG parengtą vietos plėtros strategiją ir kitus projektus. Iniciatyvumas. Esame pasirengę iššūkiams, greitai ir lanksčiai prisitaikome prie pokyčių. Susidūrę su problemomis, jas sprendžiame dialogo būdu. Aktyviai ieškome naujų idėjų, jomis dalijamės. Aktyviname vietos gyventojus siekti, kad ŽVVG teritorija taptų konkurencinga ir patraukli gyventi. Partnerystė, bendradarbiavimas, profesionalumas. Veikiame partnerytės principu atstovaudami trims ŽVVG teritorijos sektoriams - pilietinei visuomenei, vietos valdžiai ir verslui. Darbą grįsdami partneryste, atsakomybe ir tarpusavio pasitikėjimu nuolat tobulėjame. Bendradarbiaudami dalijamės informacija, sukauptomis žiniomis ir patirtimi. Sistemingas komandinis darbas, orientuotas į puikius veiklos

	rezultatus, leidžia pasiekti užsibrėžtą bendrą tikslą ir profesionaliai įveikti iškilusias kliūtis ir iššūkius. Tiek ŽVVG administraciją, tiek ir valdybą, sudaro kompetentingi, savo sritį išmanantys ir turintys patirties asmenys. Darnus vystymasis. Esame kūrybingi ir ieškome naujų veiklos sprendimų ŽVVG teritorijos darniai plėtrai. Turime daug idėjų ir geriausias iš jų įgyvendiname paisydami darnios regiono plėtros principų. Mūsų darbas grindžiamas ŽVVG teritorijos tyrimų metodais, bendradarbiavimu su mokslininkų bendruomene bei į darnią regiono plėtrą nukreiptais rezultatais. Inovatyvumas. Esame atviri naujovėms. Siekiame prisidėti prie sumanios visuomenės ir sumanios ekonomikos kūrimo ŽVVG teritorijoje. Žuvininkystės ir akvakultūros regiono plėtos dalyvius kuriančius ŽVVG teritorijos socialinę, ekonominę gerovę skatiname pokyčiams taikyti mokslo laimėjimus, šiuolaikines technologijas, todėl dalijamės gerąja patirtimi. Būdami dėmesingi permainoms, siekiame būti imliausia inovacijoms organizacija ŽVVG teritorijoje. Atsakingumas. Prisiimame visą atsakomybę už savo darbo rezultatus, laikomės duoto žodžio. Visada įvertiname savo veiksmų reikšmę ir rezultatus. Veikiame kaip darni aplinkos ir visuomenės dalis. Visada laiku, kokybiškai ir efektyviai vykdome tiek žodinius, tiek ir rašytinius įsipareigojimus.
1.3.	**ŽVVG teritorijos vizija iki 2029 m.** Atvira naujovėms, siekianti prisidėti prie sumanios ir atsakingos visuomenės ir ekonomikos kūrimo ŽVVG teritorija.
1.4.	**ŽVVG misija** Skirtingų sektorių partnerystės ir bendradarbiavimo sąveikoje skatinti socialinę, ekonominę ir aplinkosauginę plėtrą ŽVVG teritorijoje.

2. ŽVVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė[1]

[1] Čia ir toliau ŽVVG teritorijos socialinei, ekonominei ir aplinkos situacijos analizei rekomenduojama naudoti paskutiniųjų trejų metų statistinius duomenis. Jeigu situacijos analizėje pateikiami Lietuvos statistikos departamento ar kito informacijos šaltinio duomenys, turi būti aiškiai nurodomas duomenų šaltinis. Statistiniai duomenys gali būti pateikiami ir atskirų seniūnijų lygmeniu. Taip pat rekomenduojama nurodyti (esant rodiklio atitikčiai) rodiklio reikšmės pokytį per kelis metus bei rodiklio reikšmės palyginimą su šalies to paties rodiklio reikšme.

2.1.	Pagrindiniai ŽVVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas, identitetas ir gamtos išteklių analizė
2.1.1.	**Geografinė padėtis, demografiniai duomenys** Neringa įsikūrusi Kuršių nerijoje – siaurame pusiasalyje, skiriančiame Kuršių marias nuo Baltijos jūros. Į Neringą galima patekti iš Klaipėdos keltu persikėlus per Kuršių marias. Neringos miestą, kurio ilgis beveik 50 kilometrų, o plotas – 90 kv. km (R1), iš viso sudaro keturios gyvenvietės – Juodkrantė, Pervalka, Preila ir Nida (R2). **Pav. 2. Neringos savivaldybės žemėlapis** *Šaltinis: XI-2230 Lietuvos Respublikos Neringos, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono ir Šilutės rajono savivaldybių ribų pakeitimo įstatymas* **Kraštovaizdis ir biologinė įvairovė** Neringos savivaldybė ribojasi su Baltijos jūra ir Kuršių mariomis – dviem didžiausiais vandens telkiniais Lietuvoje (R3). Savivaldybės ribose nėra upių ar ežerų. Dalis Kuršių marių teritorijos priklauso Neringos savivaldybei, pagal „Neringos, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono ir Šilutės rajono savivaldybių teritorijų ribų pakeitimo įstatymą" (Nr. XI-2230), kuris įsigaliojo nuo 2013-01-01, Neringos savivaldybei yra priskiriamos 3 Kuršių marių teritorijos, viso – 4861,03 ha. Visas Kuršių marių plotas – 158,4 tūkst. ha, Lietuvai priklausanti dalis – 41,5 tūkst. ha. Neringos savivaldybei priklauso 3 proc. visų Kuršių marių arba 11,7 proc. Lietuvai priklausančių Kuršių marių dalies.

	Visa savivaldybė priklauso Kuršių nerijos nacionaliniam parkui (apimančiam LR Kuršių nerijos sausumos dalį, Kuršių marias ir Baltijos jūros pakrantę (R4)[2]), turinčiam savo apsaugos reglamentą (2002 m. rugpjūčio 10 d. patvirtintą LR Aplinkos ministro įsakymu Nr. 4395[3]). Šis reglamentas nustato specialius Kuršių nerijos apsaugos, projektavimo ir statybų reikalavimus. Didelę įtaką savivaldybės plėtrai taip pat daro ir kiti Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos planavimo dokumentai bei Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos sprendimai. Kuršių nerija – 97 km ilgio pusiasalis su smėlio kopomis, garsėjanti 31 km ilgio pustomų 40–67 m aukščio kopų gūbriu. Kuršių nerija yra unikalus ir saugomas kraštas. 2000 m. gruodžio 2 d. Kuršių nerija buvo įtraukta į UNESCO Pasaulio Paveldo sąrašą (R5) kaip tarptautinės reikšmės kultūros kraštovaizdis ir taip tapo vienu iš keturių LR teritorijoje saugomų šio sąrašo objektų[4]. **Vandens kokybė** Tarptautiniu mastu pripažinti itin švarūs Neringos balto smėlio pajūrio paplūdimiai, nuo 2002-ųjų metų kasmet apdovanojami Mėlynąją vėliava[5], šis apdovanojimas suteiktas ir 2023 m. Tai aukščiausius aplinkosaugos ir paslaugų kokybės reikalavimus atitinkantis ženklas. Kasmet šiltuoju sezonu vykdomas maudyklų vandens kokybės stebėjimas atskleidė, jog Neringos maudyklos 2023 m. atitiko visus saugumo reikalavimus[6] ir neviršijo leistinų vandens užterštumo normų, visose Neringos maudyklose buvo saugu maudytis. Svarbiausia Kuršių marių ekologinė problema – eutrofikacija (R6)[7]. Kuršių marių vandenį teršia žemės ūkio, verslo subjektai. Žemės ūkio subjektų ant laukų pilamos trąšos ir pesticidai labai greitai atsiduria upėse, užteršia gruntinius vandenis, o verslo subjektai išleisdami vandenį į Kuršių marias nepakankamai jį išvalo[8]. Nemunas į Kuršių marias prineša daug maisto medžiagų, todėl mariose labai daug mikroskopinių dumblių ir vanduo visą vasarą atrodo žalsvas. Dumbliais minta mikroskopiniai dafnijos, ciklopai, verpetės. Marių dugne ant akmenų ar geldučių kriauklių prisitvirtinusios gyvena dreisenos – vertingas žuvų maistas. Kuršių marių vandenų pernelyg didelis prisotinimas maistinėmis medžiagomis neigiamai paveikia mariose gyvenančius organizmus ir tuo pačiu mažina marių išteklių kiekį bei kokybę (R7). Daugiamečiai tyrimai fiksuoja bendrą fitoplanktono gausos ir biomasės augimo Kuršių mariose tendenciją. Planktono dumblių gausa mažina marių vandens skaidrumą, nes vandens paviršius užsitraukia žalsva dumblių plėvele, vandenyje daug negyvos organinės medžiagos ir mineralinių dalelių, kurios vandens srovių nuolat pakeliamos nuo dugno. Padidėjęs vandens drumstumas blogina vandens augalų gyvenimo sąlygas, mažėja biologinė įvairovė ir nyksta žuvų nerštavietės. Tai rodo, kad maisto

[2] Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija (lrv.lt)
[3] 439 Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos reglamento patvirtinimo (lrs.lt)
[4] UNESCO pasaulio paveldas Lietuvoje | Valstybinė kultūros paveldo komisija (vkpk.lt)
[5] Mėlynosios vėliavos apdovanojimai Lietuvoje | Mėlynoji vėliava (melynojiveliava.lt)
[6] Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras - Maudyklos (smlpc.lt)
[7] Vandenyno ABC: Eutrofikacija ir negyvosios zonos. Kas tai? — po bangom
[8] Kuršių marių būklė išlieka kritinė: lemia žemės ūkis, nevalytos nuotekos, kaimyninių šalių tarša - LRT

	medžiagų (fosforo ir azoto junginių) koncentracija Kuršių mariose, jų skaidrumas ir kitos šio telkinio vandens charakteristikos neatitinka ES „geros“ būklės reikalavimų. Nuo 2011 metų ekologinė Kuršių marių būklė nekinta – kasmet yra įvardijama kaip vidutinė arba labai bloga. Situaciją daugiausiai lemia bendrojo azoto koncentracijos, kurios didžiausios yra centrinėje Kuršių marių dalyje ir rodo iš Nemuno baseino atkeliaujančios žemės ūkio taršos poveikį[9]. **Žvejyba** Neringos savivaldybėje yra 12 prieplaukų, molų, uostų. Verslinės žuvininkystės didesnėms vandens transporto priemonėms laikyti yra tinkami Tarptautinis vidaus vandenų Nidos uostas ir Juodkrantės Ąžuolyno prieplauka. Mažesni laivai gali švartuotis ir kitose prieplaukose[10]. Vykdoma tiek pramoginė, tiek pramoninė žvejyba Baltijos jūroje ir Kuršių mariose, teikiamos pramoginės žvejybos paslaugos užsakant laivus. Paminėtina, jog Europos Komisija deda pastangas apriboti tam tikrų žuvų rūšių žvejybą Baltijos jūroje, siekiant išsaugoti šias rūšis[11] (R8). Baltijos jūroje ir Kuršių mariose taip pat vykdoma komercinė ir pramoginė laivyba, organizuojamos ekskursijos, išvykos laivais, gyventojai reguliariai iš Klaipėdos keltu keliami į Kuršių neriją ir atgal. Kuršių mariose gyvena gėlavandenių, praeivių, kartais net jūrinių žuvų rūšys, kurių čia sutinkama apie 50 rūšių[12]. Čia neršia visoje Europoje nykstanti žuvų rūšis – perpelė. Perpelėms Kuršių marios ir aplinkiniai intakai yra pagrindinė nerštavietė[13]. Čia neršianti perpelių populiacija yra didžiausia ir gyvybingiausia visame Baltijos jūros regione. Kuršių nerijoje sutinkamos ir kitos Europoje nykstančios bei saugomos žuvų rūšys – ožkos, salačiai, unguriai. Taip pat per Kuršių marias migruoja Lietuvos vandenyse neršiančios lašišos, šlakiai, žiobriai. 5 žuvų bei 1 nėgių rūšis yra įtrauktos į Natura 2000 Buveinių direktyvą[14], kuria nurodoma saugoti nykstančių rūšių augalus, gyvūnus ir nykstančias buveines. Regione priskaičiuojama apie 20 rūšių verslinių žuvų. Vertingiausios verslinės žuvys: lašišos, šlakiai, nėgės, stintos, starkiai, vėgėlės, žiobriai, unguriai, sykai, lynai, ešeriai. Menkesnės vertės yra kuojos, plakiai, aukšlės, raudės, dyglės.

[9] 2018 m BJ ir KM būklės ataskaita1597301861023.pdf (gamta.lt)
[10] Neringos savivaldybės Strateginis Plėtros Planas 2021–2030 metams
[11] EK pritarė žvejybos Baltijos jūroje ribojimams nuo 2023-iųjų
[12] Žuvys | Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija (lrv.lt)
[13] Perpelė. Lietuvos silkinės, migruojančios neršti iš jūros, žuvys (upese.lt)
[14] EUR-Lex - 01992L0043-20130701 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

Kuršių marios – vienas iš žuvingiausių visos Baltijos jūros baseinų, kuriame versliniai sugavimai ilgą laiką siekė 60–80 kg/ha. Pastaruoju metu šie laimikiai Lietuvai priklausiančioje dalyje žymiai sumažėjo. Tai nulėmė daug priežasčių – aplinkos teršimas, žuvų reprodukcijos, migracijos, maitinimosi sąlygų blogėjimas ir t.t.[15]

Atsinaujinantys energijos ištekliai savivaldybėje

Neringos savivaldybės strateginio plėtros plano 2021 – 2030 metams vienas svarbiausių tikslų – sukurti žaliosios savivaldybės modelį, kuris prisidėtų ne tik prie kovos su klimato kaita, bet ir leistų tvariau ir efektyviau naudoti energetinius resursus. Šiam tikslui pasiekti yra parengtas Neringos savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planas iki 2030 metų, kuriame įvertinamas atsinaujinančių išteklių energijos potencialas bei savivaldybės energijos poreikių prognozė.

ŽVVG teritorijos analizė parodė, kad teritorijoje energijos gamybai naudojama saulės energija, ja naudojasi UAB „Neringos energija“, kuri įsirengė saulės elektrinę ant stogo, Neringos savivaldybės administracija įsigijo 75 kW nutolusios saulės elektrinės saulės parke. Šia elektros energija aprūpinamas ne tik savivaldybės administracijos pastatas (60 kW), bet ir Juodkrantės bendruomenės poreikiams naudojama vila „Monbijou“ (15 kW), kurioje veikia šios gyvenvietės medicinos punktas, Neringos muziejai, Nidos lopšelis-darželis „Ąžuoliukas“, Neringos pirminės sveikatos priežiūros centras ir Viktoro Miliūno viešoji biblioteka[16](R9).

Kultūros, žvejybos paveldas ir renginiai

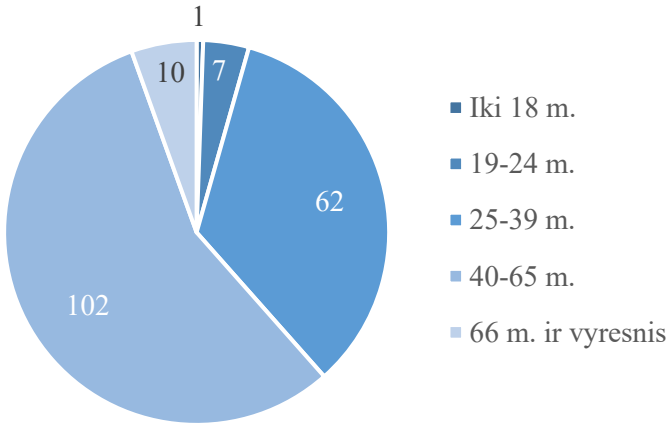
Nidos kultūros ir turizmo informacijos centras „Agila“[17] vykdo kultūrinę-meninę veiklą. Tai yra aukščiausios kategorijos kultūros centras, Lietuvos kultūros centrų asociacijos narys, kuriantis visuomenės poreikiams tarnaujančią viešą pozityvią erdvę, skatinančią visuomenės kūrybiškumą, stiprinančią bendruomenes, didinančią socialinių grupių sąsajas. Centre tenkinami visuomenės poreikiai ugdant bendrąją kultūrą, aktualizuojant istoriją, etninę kultūrą, gamtos unikalumą, populiarinami mėgėjų, klasikiniai bei šiuolaikiniai menai. Aktyviai vykdoma profesionaliojo meno sklaida (organizuojami renginiai, parodos, koncertai, spektakliai). Taip pat organizuojamos neformalaus meninio ugdymo programos įvairaus amžiaus žmonėms. Centre organizuojami edukaciniai renginiai, susiję su tradicijų puoselėjimu, istorijos sklaida, visuomenės kūrybiškumo skatinimu, meninių gebėjimų ugdymu. Centro darbuotojai rengia pramoginės muzikos, meno mėgėjų kolektyvų koncertus, spektaklius ir kt.[18].

Neringoje registruotas nematerialusis paveldas: Kuršių marių burvalčių vėtrungių gamyba (ši vertybė Nacionalinį nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą papildė 2019 m.), poledinė bumbinamoji stintų žvejyba (ši vertybė Nacionalinį kultūros paveldo vertybių sąvadą papildė 2020 m.), Edukacinius užsiėmimus vėtrungių tematika organizuoja turizmo paslaugų centras „Maretravel“, Kuršių nerijos

[15] Pagal Kuršių marių žuvų išteklių tyrimų ir rekomendacijų dėl žuvų išteklių racionalaus naudojimo ir saugomų žuvų šalutinio laimikio sumažinimo 2016–2018 m. ataskaitą.
[16] Neringos įstaigos jau naudojasi žaliaja elektros energija | Neringos savivaldybė (neringa.lt)
[17] Nidos KTIC „Agila“ | Nida | Facebook
[18] Neringos savivaldybės Strateginis Plėtros Planas 2021–2030 metams

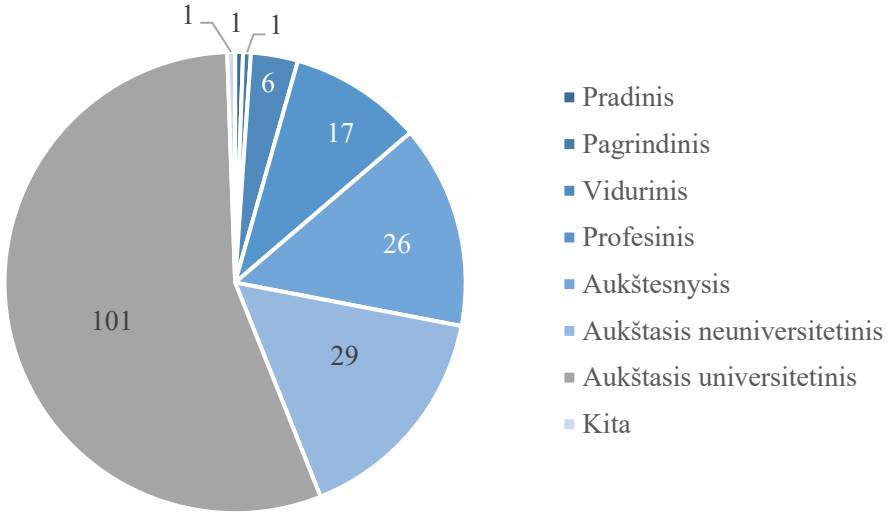
	nacionalinio parko direkcija ir Neringos muziejai, su bumbinimo tradicija galima susipažinti ir ją išbandyti „Stintapūkio“ šventės metu, o ekspozicija, skirta bumbinimui yra įrengta Kuršių nerijos istorijos muziejuje[19]. Neringos savivaldybėje veikia 10 subjektų, įtrauktų į tautinio paveldo duomenų bazę, kurie užsiima gintariniais papuošalais, žvejyba gaudyklėmis ir statomaisiais tinklaičiais, vašku margintais margučiais ir poledine bumbinamąja stintų žvejyba[20](R10). ŽVVG teritorija pasižymi kasmet organizuojamų kultūrinių renginių gausa. Keletas jų: Liudviko Rėzos vardo kultūros ir meno premijos teikimo iškilmės[21], organizuojamos Liudviko Rėzos kultūros centro; tarptautinis Thomo Manno festivalis, organizuojamas VšĮ „Thomo Manno kultūros centro“[22]; tarptautinė „Kuršių marių regata“[23], organizuojama Lietuvos buriuotojų sąjungos ir kiti. Dauguma renginių organizuojama šiltuoju sezonu, birželio-rugsėjo mėnesiais, turizmo sezonui pasiekus piką. Prie Neringos kultūrinės veiklos plėtros ženkliai prisideda ir nevyriausybinės organizacijos, kurių didžioji dalis yra orientuotos į kultūros renginių organizavimą ir ženklią dalį savo vykdomų priemonių orientuoja į lankytojų srautus. Tarp jų minėtinos: Menininkų asociacija „Tiltas”, organizuojanti tarptautinį Nidos tapybos plenerą[24]; VšĮ „Naujasis vargonų forumas”, organizuojanti tarptautinį vargonų muzikos festivalį „Vargonų vasara”[25]; VšĮ „Impetus musicus”, organizuojanti tarptautinį kamerinės muzikos ir ekologijos festivalį „Nepaklusniųjų žemė”[26]; Asociacija „Musica Humana”, organizuojanti tarptautinį kamerinės muzikos festivalį „Kuršių nerija”; VšĮ „Džiazo namai”, organizuojanti tarptautinį džiazo festivalį „Nida Jazz maratonas”[27]; VšĮ „SG8”, organizuojanti tarptautinį kamerinės, chorinės ir vokalinės muzikos festivalį „Vox academia”[28]; VšĮ „Neringa FM”, organizuojanti kitus įvairius renginius. Palyginus su kultūrine veikla šalies lygiu, 2019 m. Neringos savivaldybės kultūros centrų surengtų renginių skaičius vidutinį šalies rodiklį lenkė daugiau nei aštuonis kartus, o renginiuose sulaukta keturis kartus daugiau lankytojų nei vidutiniškai šalyje.[29].

[19] Nematerialusis paveldas ir etnokultūra | Neringos savivaldybė (neringa.lt)
[20] Listings – Tautinis paveldas
[21] Martyno Liudviko Rėzos vardo kultūros ir meno premija – Liudviko Rėzos Kultūros centras (lrezoskc.lt)
[22] Thomo Manno kultūros centras | Thomo Manno kultūros centras
[23] Regattas.eu | Tarptautinė 56-oji „Kuršių marių“ regata
[24] XXVII tarptautinis tapybos pleneras NIDOS EKSPRESIJA (kulturossala.lt)
[25] Naujasis vargonų forumas (vargonai.lt)
[26] Nepaklusniųjų žemė - Impetus Musicus
[27] Nida Jazz
[28] Festivalio „VOX ACADEMIA“ koncertai - Thomo Manno kultūros centras | Thomo Manno kultūros centras
[29] Neringos savivaldybės Strateginis Plėtros Planas 2021–2030 metams

	Daug turistų pritraukia ir regiono kaip žvejybos krašto vardą puoselėjančios tradicinės šventės „Stintapūkis“ (Nidoje kasmet vasario mėn.[30]), „Žiobrinės“ (Nidoje kasmet balandžio mėn.)[31], „Žvejo šventė“[32] (Juodkrantėje kasmet liepos mėn., 2019 m. perkelta į rugsėjį), „Senųjų amatų dienos Neringoje“ (Nidoje kasmet rugpjūčio mėn.). Organizuojama ir folkloro šventė „Pūsk, vėjuži“ (rugpjūčio mėn.[33]), tarptautinis folkloro festivalis „Tek sauluže ant maračių“ (birželio mėn.[34])(R11).
2.2.	ŽVVG teritorijos gyventojų poreikių analizė
2.2.1.	**Bendrieji tyrimo duomenys** Tyrime dalyvavo 185 respondentai, iš jų 71 vyras ir 106 moterys, 5 respondentai lyties nepanoro nurodyti, 3 į klausimą neatsakė. Respondentų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes pateiktas toliau. **Pav. 3. Respondentai pagal amžiaus grupes (N=182)** Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų atstovauja 40-65 m. amžiaus grupę (102, 56 proc. visų respondentų), mažiausiai dalyvavo respondentų iki 18 m. (1 respondentas, 0,5 proc. visų respondentų).

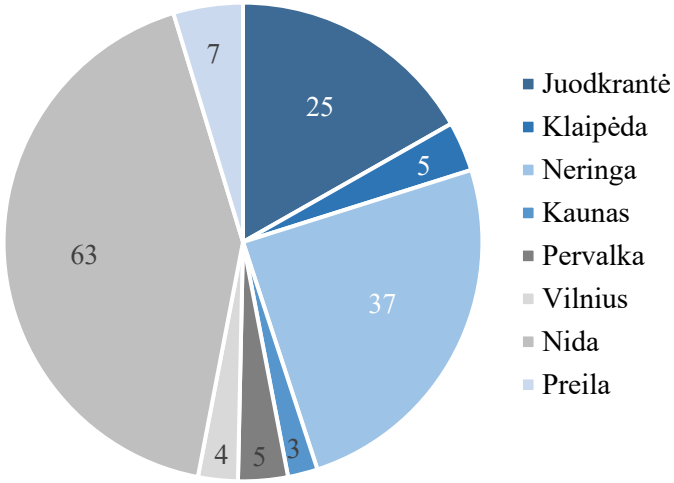
[30] „Stintapūkis“ sugrįžta į Nerigą (šventės programa) | We love Lithuania
[31] „Žiobrinės“ 2022 Neringoje (renginių programa) | We love Lithuania
[32] Žvejo šventė savaitgalį kviečia į Juodkrantę | We love Lithuania
[33] XV regioninė folkloro šventė PŪSK, VĖJUŽI! - MyFest
[34] Tarptautinis folkloro festivalis TEK SAULUŽĖ ANT MARAČIŲ (kulturossala.lt)

Pagal išsilavinimą, didžioji dalis respondentų turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą, mažiausiai – pradinį, pagrindinį ar kitą (po vieną respondentą). Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą pateiktas toliau.

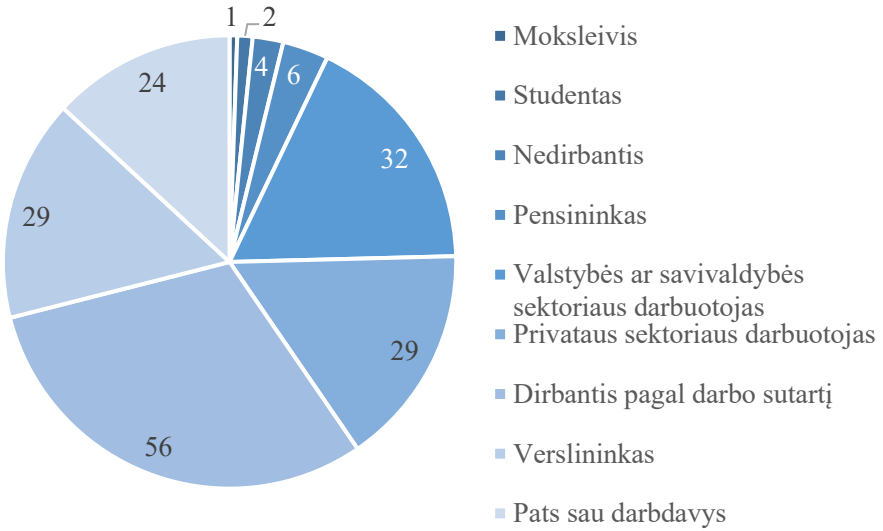
Pav. 4. Respondentai pagal išsilavinimą (N=182)

Daugiausiai respondentų savo faktinę gyvenamą vietą identifikavo kaip Nidą (63, 35 proc.), Juodkrantę (25, 14 proc.) ir Neringą bendrai (37, 20 proc.). Mažiausiai respondentų nurodė, jog gyvena Kaune (3, 1,7 proc.). Respondentų pasiskirstymas pagal faktinę gyvenamąją vietą pateiktas toliau.

Pav. 5. Respondentai pagal faktinę gyvenamą vietą (N=103)

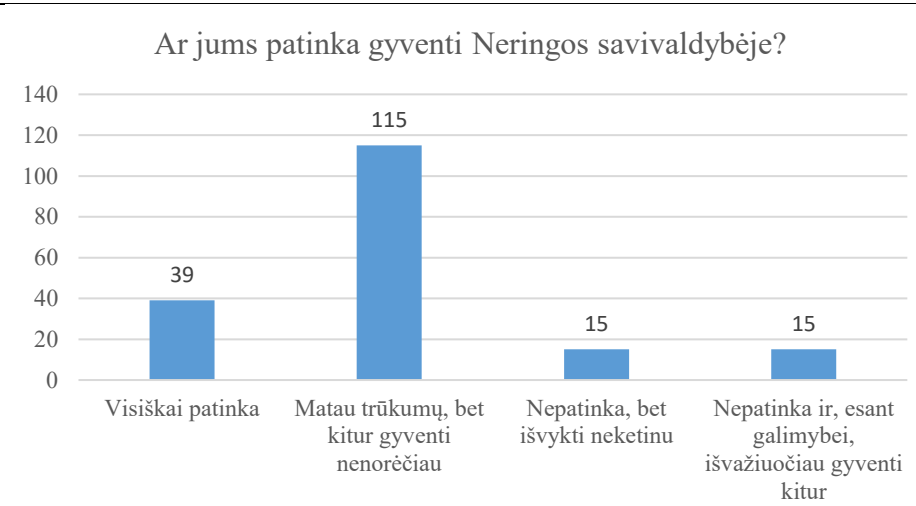
Pagal užsiėmimus, daugiausiai respondentų atsakė dirbantys pagal darbo sutartį (30 proc.), valstybės ar savivaldybės sektoriuje (17,5 proc.), privačiame sektoriuje (19 proc.), tiek pat respondentų nurodė esantys verslininkai (19 proc.). Mažiausiai atsakiusiųjų mokėsi (1) ar studijavo (2).

Pav. 6. Respondentai pagal užsiėmimą (N=183)

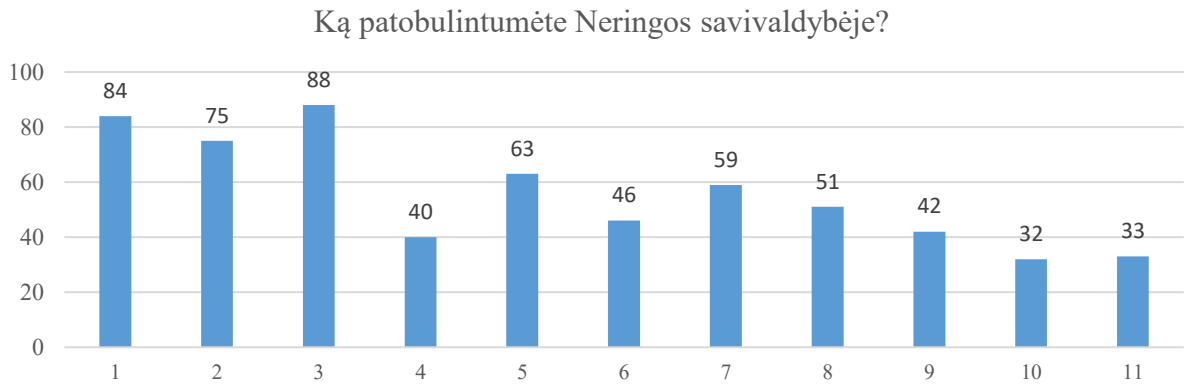
Specifiniai tyrimo duomenys

Pirmuoju klausimu respondentų buvo klausiama ar jiems patinka gyventi Neringos savivaldybėje, didžioji dalis respondentų atsakė jog mato trūkumų, tačiau dėl jų kitur gyventi nenorėtų (115, 62,5 proc.), 21 proc. respondentų (39) atsakė, jog savivaldybėje gyventi jiems visiškai patinka. Neigiamai savo patirtį vertinančių bendrai buvo 16 proc. (30 respondentų), iš kurių pusė (15 respondentų) svarstytų keltis gyventi kitur, jei turėtų galimybę.

Pav. 7. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, ar patinka gyventi Neringos savivaldybėje (N=184)

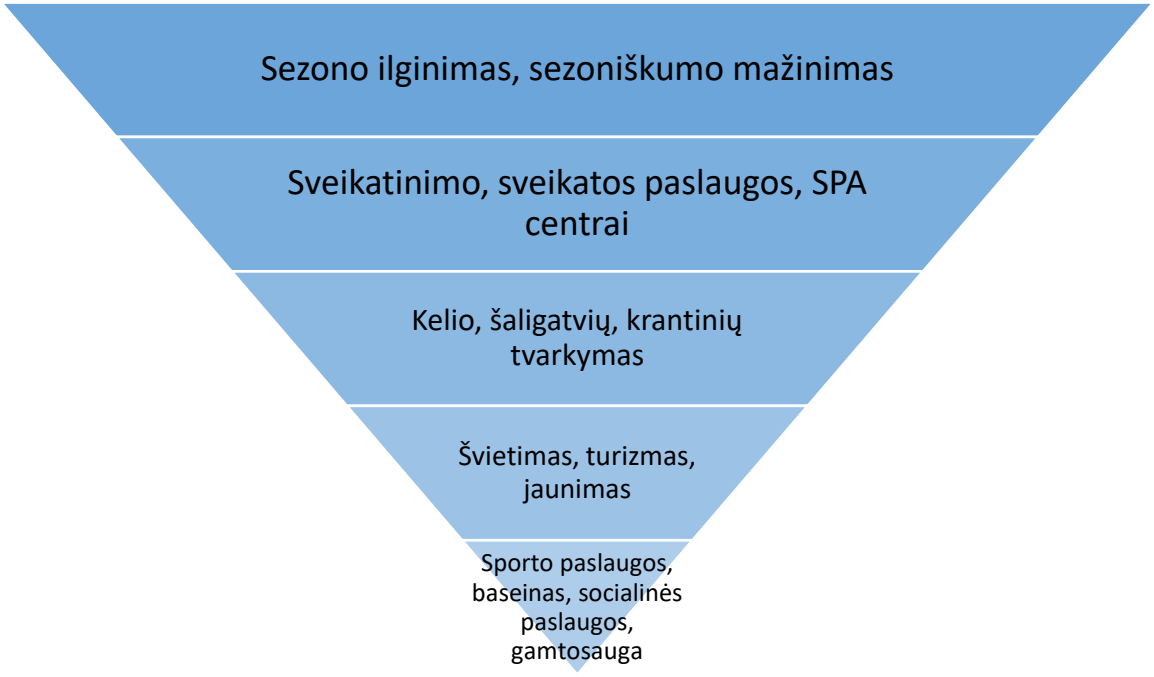
Antru klausimu respondentai vertino ką patobulintų savivaldybėje, respondentams buvo suteikta galimybė rinktis daugiau nei vieną atsakymo variantą. Daugiausiai atsakiusiųjų būtinųjų paslaugų pasiūlą pritaikytų kylantiems poreikiams (88 respondentai, 48 proc. iš visų atsakiusiųjų), tobulintų rekreacijos infrastruktūrą (84 respondentai, 46 proc. iš visų atsakiusiųjų) bei mažintų darbo sezoniškumą (75 respondentai, 41 proc. iš visų atsakiusiųjų). Mažiausiai dėmesio sulaukė socialinių paslaugų pasiūlos tobulinimas, todėl galima daryti prielaidą, jog socialinių paslaugų pasiūla, respondentų nuomone atitinka savivaldybės gyventojų poreikius.

(1: Rekreacijos infrastruktūrą, 2: Mažinčiau darbo sezoniškumą, 3: Būtinųjų paslaugų pasiūlą pritaikyčiau kylantiems poreikiams, 4: Teikiamas turizmo paslaugas, 5: Galimybes kurti verslą, 6: Galimybes plėsti verslą, 7: Užimtumo jaunimui organizavimą, 8: Bendruomenės sutelktumą ir bendrų veiklų organizavimą, 9: Gamtosaugos ir klimato kaitos švelninimo priemonių įgyvendinimą, 10: Socialinių paslaugų pasiūlą, 11: Socialinių paslaugų prieinamumo didinimą)

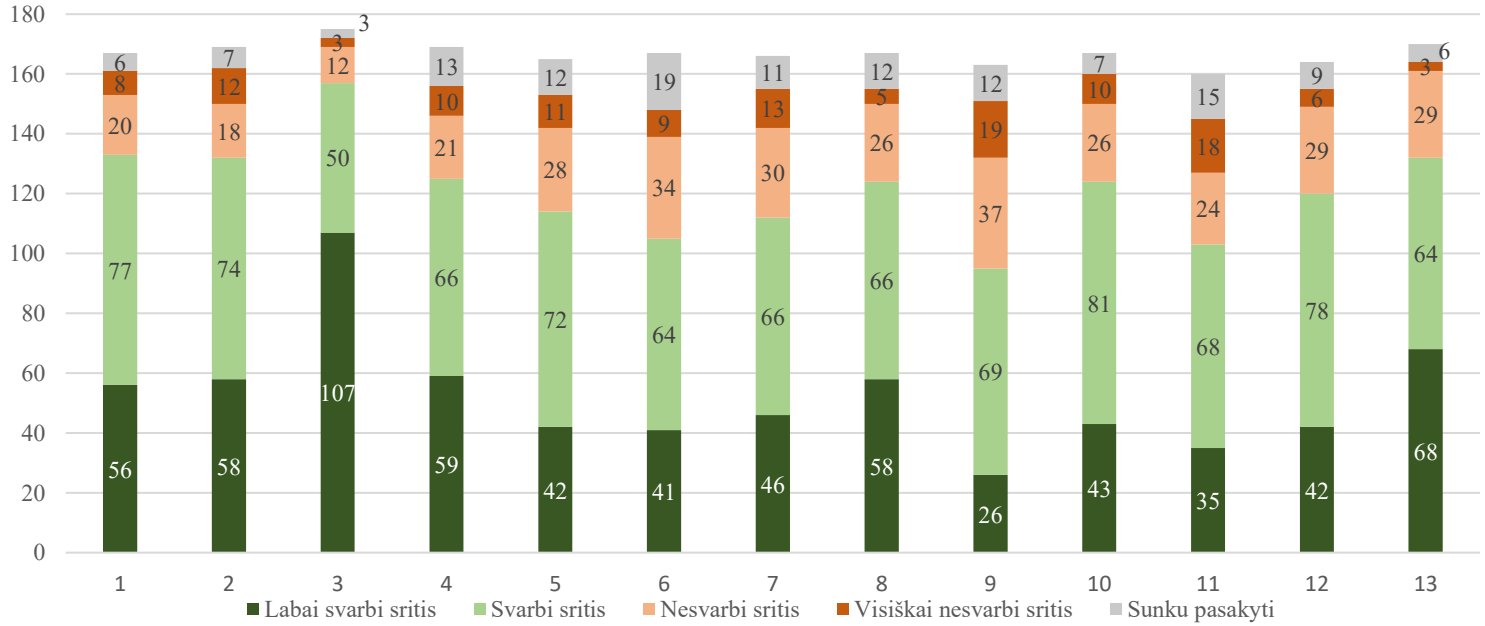
Pav. 8. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, ką patobulintų Neringos savivaldybėje (N=184)

Respondentai taip pat buvo paprašyti įrašyti savo siūlymus, į ką jie investuotų. Atsakymai pateikti laisva forma, įrašant savais žodžiais. Sugrupavus atsakymus, dažniausiai pasitaikančios temos buvo šios: sveikatinimo, sveikatos paslaugas paminėjo 8 respondentai, 3 respondentai paminėjo gamtosaugą, 6 respondentai norėtų vystyti SPA centrus. Vidaus baseiną paminėjo 3 respondentai, švietimą paminėjo 5 respondentai, o jaunimą – 4 respondentai. Turizmą paminėjo 4 respondentai, 6 respondentai paminėjo kelio, šaligatvių remontą, miesto gražinimą. 2 respondentai paminėjo susisiekimo, transporto paslaugas. Sezoniškumo mažinimą, sezono ilginimą ar paslaugų didinimą ne sezono metu paminėjo 10 respondentų, tai didžiausias skaičius bendrų, atvirų atsakymų, taigi akivaizdi sezoniškumo problematika savivaldybėje. 4 respondentai paminėjo sporto paslaugų plėtrą, socialines paslaugas paminėjo 3 respondentai.

Pav. 9. Sritys, į kurias investuotų respondentai, pagal svarbą (N=74)

Ketvirtu klausimu respondentų buvo klausiama kokioms sritims turėtų būti teikiamas didžiausias dėmesys rengiant ir įgyvendinant naują strategiją, sritys buvo reitinguojamos nuo labai svarbių iki visiškai nesvarbių.

1: Viešųjų erdvių sutvarkymui ir pritaikymui rekreacinės žuvininkystės ir/ar turizmo poreikiams; 2: Žvejybos tradicijų, paveldo išsaugojimui bei pritaikymui turizmui; 3: Darbo vietų kūrimui, ypač jaunimui, ir/ar vietos gyventojų įsidarbinimo galimybių didinimui; 4: Paramos verslo vystymui ir/ar veiklos įvairinimui, pasitelkiant inovacijas, mėlynąsias biotechnologijas, atsinaujinančią energiją; 5: Vietos gamintojų gebėjimų kurti didelės vertės produktus stiprinimui, vartotojų informuotumo didinimui, gamintojų bendradarbiavimui ir naujos vietos rinkose užsitikrinimo skatinimui; 6: Inovacijų ir skaitmeninimo skatinimui, kuriant naujus produktus, paslaugas, diegiant naujas technologijas, procesus, verslo modelius, didinant darbo našumą ir kt.); 7: Klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui, investuojant į žiedinę ekonomiką, skaitmeninimą, inovacijas, vietos išteklių valdymo stiprinimą; 8: Biologinės įvairovės išsaugojimui ir jos tvaraus naudojimo skatinimui; 9: Informuotumo, ypač tarp jaunesnių žmonių, apie žuvininkystės srities ir kitas profesijas, jų vertę vietinei bendruomenei, didinimui; 10: Mokymams, kuriais suteikiamos naujos žinios ir įgūdžiai; 11: Socialinio verslo kūrimo ir plėtros skatinimui; 12: Bendruomenių veiklumo gerinimui, didinant gyventojų aktyvumą, socialinę įtraukti, galimybes naudotis būtiniausiomis paslaugomis, ypač socialinę atskirtį patiriančioms grupėms; 13: Bendruomeniškumo skatinimui per sveikatingumo, fizinio aktyvumo ir laisvalaikio praleidimo galimybių didinimą.

Pav. 10. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kokioms sritims turėtų būti teikiamas didžiausias dėmesys rengiant ir įgyvendinant naują strategiją (N=160–175)

Daugiausiai respondentų (157) kaip svarbią ar labai svarbią sritį išskyrė darbo vietų kūrimą, ypač jaunimui, ir/ar vietos gyventojų įsidarbinimo galimybių didinimą, didelė svarba skirta ir viešųjų erdvių sutvarkymui ir pritaikymui rekreacinės žuvininkystės ir/ar turizmo

poreikiams (133 respondentai priskyrė kaip svarbią ar labai svarbią) bei bendruomeniškumo skatinimui per sveikatingumo, fizinio aktyvumo ir laisvalaikio praleidimo galimybių didinimą (132 respondentai priskyrė kaip svarbią ar labai svarbią). Labiausiai nesvarbi sritis pasirodė informuotumo, ypač tarp jaunesnių žmonių, apie žuvininkystės srities ir kitas profesijas, jų vertę vietinei bendruomenei, didinimas (56 respondentai pažymėjo kaip nesvarbią ar visiškai nesvarbią). Pažymėtina, jog daugelis sričių sulaukė labai mažo „visiškai nesvarbi“ įvertinimo, o darbo vietų kūrimo ir įsidarbinimo galimybių didinimo sritis vienintelė surinko daugiau „labai svarbi“ nei „svarbi“ įvertinimų, todėl galima teigti, jog ši sritis itin aktuali Neringos savivaldybės gyventojams.

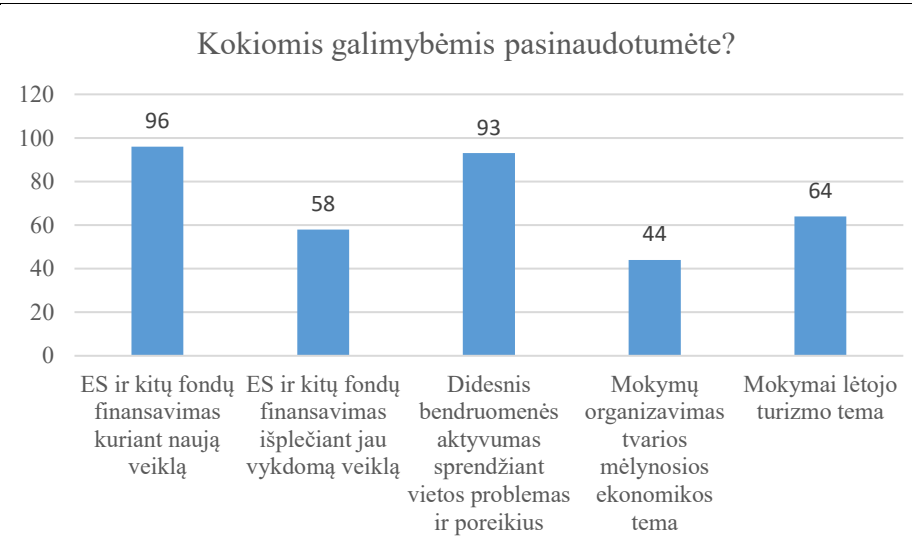
Penktu klausimu respondentų paprašyta identifikuoti didžiausias grėsmes, kylančias savivaldybėje. Toliau pateikiami šio klausimo rezultatai.

Psichologinės gyventojų būsenos blogėjimas ir neužtikrintumo dėl ateities didėjimas, paskatintas dėl kelių vienas paskui kitą einančių krizinių laikotarpių (**54 respondentai**)	Nedarbo lygio didėjimas (**58 respondentai**)	Ekonominis nestabilumas (augančios kainos, paskolų palūkanos, mažėjanti gyventojų perkamoji galia ir kt.) dėl kelių vienas paskui kitą einančių krizinių laikotarpių (**81 respondentas**)
Gyventojų pasyvumas (nesidomėjimas sudaromomis galimybėmis, nenoras įsitraukti sprendžiant vietos problemas ir kt.) (**84 respondentai**)	Verslo sektoriui nepakankamai vystantis ir/ar diegiant veikloje naujoves, esant nepakankamai darbo ir pajamų pasiūlai, vis didesnė dalis darbingo amžiaus gyventojų emigruos į ekonomiškai patrauklesnes vietoves, kur užimtumo ir uždarbio galimybės geresnės (**85 respondentai**)	Senstanti visuomenė, vaikų ir jaunimo, kaip būsimos darbo jėgos, mažėjimas, jaunimo migracija į kitus miestus, šalis (**129 respondentai**)

Pav. 11. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kokios didžiausios grėsmės, kylančios Neringos savivaldybei (N=180)

Didžiausią grėsmę, respondentų nuomone, Neringos savivaldybei kelia senstanti visuomenė, vaikų ir jaunimo, kaip būsimos darbo jėgos, mažėjimas, jaunimo migracija į kitus miestus, šalis (129 respondentai, 72 proc. visų atsakiusiųjų), panašiai balsų surinko ir kitos trys grėsmės: ekonominis nestabilumas (81 respondentas, 45 proc.), gyventojų pasyvumas (84 respondentai, 47 proc.) bei grėsmė darbuotojams emigruoti į kitas vietoves dėl nepakankamo verslo sektoriaus išsivystymo/nepakankamų naujovių (85 respondentai, 47 proc.).

Paskutiniu klausimu norėta sužinoti, kuriomis galimybėmis pasinaudotų respondentai. Buvo galima rinktis daugiau nei vieną atsakymo variantą, klausimo rezultatai pateikiami toliau.

Pav. 12. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kokiomis galimybėmis jie pasinaudotų (N=171)

Didžioji dalis respondentų nurodė, jog naudotųsi ES ir kitų fondų finansavimu kuriant naują veiklą (96 respondentai, 56 proc. iš visų atsakiusiųjų), didesniu bendruomenės aktyvumu sprendžiant vietos problemas ir poreikius (93 respondentai, 54 proc. visų atsakiusiųjų), mažiausiai besinaudojančiųjų sulauktų mokymai tvarios mėlynosios ekonomikos tema (44 respondentai, 26 proc. visų atsakiusiųjų), tuo tarpu mokymai lėtojo turizmo tema respondentams atrodė patrauklesni (rinktųsi 64 respondentai, 37 proc. visų atsakiusiųjų).

Apibendrinant, apklausos rezultatai parodė, jog:

- Neringos savivaldybės gyventojai bendrai yra patenkinti gyvenimu savivaldybėje, tačiau mato savivaldybėje trūkumų. Paklausti, ką joje keistų, didžioji dalis būtinųjų paslaugų pasiūlą pritaikytų kylantiems poreikiams, tobulintų rekreacijos infrastruktūrą bei mažintų darbo sezoniškumą.
- Sezoniškumas ir sezono ilgis kaip problema pasireiškė ir gyventojams nurodant, kur jie investuotų, gyventojai norėtų išspręsti paslaugų prieinamumo ir darbo pasiūlos problematiką ne sezono metu arba prailginti sezoną.
- Didžiausias dėmesys rengiant ir įgyvendinant naują strategiją, pasak gyventojų, turėtų tekti darbo vietų kūrimui, ypač jaunimui, ir/ar vietos gyventojų įsidarbinimo galimybių didinimui.
- Didžiausią grėsmę, respondentų nuomone, Neringos savivaldybei kelia senstanti visuomenė, vaikų ir jaunimo, kaip būsimos darbo jėgos, mažėjimas, jaunimo migracija į kitus miestus bei šalis. Nedarbo lygio augimas gyventojams neatrodo kaip didelė grėsmė (apie nedarbo lygį savivaldybėje plačiau 2.3 skyriuje).

2.3.	ŽVVG teritorijos socialinė situacija
2.3.1	**Lentelė 1. Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje**

Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje, asmenys					
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Lietuvos Respublika	2 794 184	2 794 090	2 810 761	2 805 998	2 857 279
Klaipėdos apskritis	317 722	319 958	322 283	324 263	334 281
Neringos savivaldybė	3 455	3 530	3 609	3 903	4 090

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra (Rodiklių duomenų bazė - Oficialiosios statistikos portalas)

Gyventojų skaičiumi ir plotu Neringos savivaldybė yra pati mažiausia iš visų 60 Lietuvos savivaldybių. Remiantis 2023 m. pradžios duomenimis, savivaldybėje gyveno 4090 nuolatinių gyventojų (R12), palyginus gyventojų skaičių prieš 5 metu, nuo 2019 m. gyventojų skaičius padidėjo 635 gyventojais (18 proc.) (R13). Dėl mažo savivaldybės dydžio ji nėra suskirstyta į seniūnijas.

Lentelė 2. Gyventojų sudėtis pagal lytį

Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje pagal lytį, asmenys (proc.)						
		2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Lietuvos Respublika	Vyrai	1 295 591 (46,36 proc.)	1 304 354 (46,68 proc.)	1 304 965 (46,43 proc.)	1 306 599 (46,56 proc.)	1 335 816 (46,75 proc.)
	Moterys	1 498 593 (53,64 proc.)	1 489 736 (53,32 proc.)	1 505 796 (53,57 proc.)	1 499 399 (53,44 proc.)	1 521 463 (53,25 proc.)
Klaipėdos apskritis	Vyrai	148 301 (46,68 proc.)	150 551 (47,05 proc.)	149 980 (46,54 proc.)	151 323 (46,67 proc.)	156 540 (46,83 proc.)
	Moterys	169 421 (53,32 proc.)	169 407 (52,95 proc.)	172 303 (53,46 proc.)	172 940 (53,33 proc.)	177 741 (53,17 proc.)
Neringos savivaldybė	Vyrai	1 770 (51,23 proc.)	1 822 (51,61 proc.)	1 738 (48,16 proc.)	1 926 (49,35 proc.)	2 050 (50,12 proc.)
	Moterys	1 685 (48,77 proc.)	1 685 (48,39 proc.)	1 685 (51,84 proc.)	1 685 (50,65 proc.)	1 685 (49,88 proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra (Rodiklių duomenų bazė - Oficialiosios statistikos portalas)

Neringos savivaldybėje, priešingai nei šalyje ar Klaipėdos apskrityje, didesnę visuomenės dalį sudaro vyrai – 2023 m. duomenimis vyrai sudarė 50,12 proc. visų savivaldybės gyventojų, kai tuo tarp Klaipėdos apskrityje šis rodiklis siekė 46,83 proc. visų gyventojų.

Lentelė 3. Vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų

Vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų					
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Lietuvos Respublika	8,4	12,6	13,0	9,0	8,8
Klaipėdos apskritis	6,5	10,6	11,5	7,4	7,7
Neringos savivaldybė	4,1	5,0	6,5	4,6	3,9

Šaltinis: Užimtumo tarnyba (Statistiniai rodikliai \| Užimtumo tarnyba (uzt.lt))

Palyginus su šalies ir Klaipėdos apskrities nedarbo lygiu, 2019-2023 m. Neringos savivaldybėje jis buvo apie dvigubai žemesnis (R14). Akivaizdžiai matomi Covid-19 pandemijos padariniai šalies ir Klaipėdos apskrities lygiu to paties efekto Neringos savivaldybėje nepasiekė,

nedarbo lygis 2019-2021 m. pakilo tik 2,4 proc. punktais, kai tuo metu šalies lygiu pakilo 4,6 proc. punktais, o Klaipėdos apskrityje – 5 proc. punktais.

Lentelė 4. Vidutinis metinis bedarbių skaičius

Vidutinis metinis bedarbių skaičius laikotarpio pabaigoje, asmenys					
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Lietuvos Respublika	144 897,9	216 186,9	225 225,1	157 344,2	154 013,8
Klaipėdos apskritis	12 721,3	20 723,3	22 612,7	14 795,8	15 339,7
Neringos savivaldybė	93,9	121,8	161,4	123,6	109,7

Šaltinis: Užimtumo tarnyba (Statistiniai rodikliai | Užimtumo tarnyba (uzt.lt))

Žemus nedarbingumo rodiklius ir mažą bedarbių skaičių gerai paaiškina laisvų darbo vietų statistika. Kai šalies lygiu bedarbiai asmenys 2019-2023 m. galėjo rinktis iš kelių tūkstančių darbo skelbimų, Klaipėdos apskrityje – kelių šimtų ar virš tūkstančio, Neringos savivaldybėje tuo tarpu vidutiniškai fiksuota 4-9 laisvi darbo skelbimai. Atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus skirtumus, Neringos savivaldybėje laisvų darbo vietų pasiūla, palyginus gyventojų ir bedarbių skaičiais, yra gerokai mažesnė, nei šalies ar Klaipėdos apskrities lygiu (pvz., 2022 m. šalyje buvo vidutiniškai 157,3 tūkst. bedarbių, kuriems teko 9,8 tūkst. laisvų darbo vietų – beveik 16 bedarbių kiekvienai laisvai darbo vietai, Klaipėdos apskrityje šis rodiklis siekė 17 bedarbių vienai laisvai darbo vietai, o Neringos savivaldybėje 23,8 bedarbiams teko viena laisva darbo vieta) (R15).

Lentelė 5. Vidutinis metinis laisvų darbo vietų skaičius

Vidutinis metinis laisvų darbo vietų skaičius laikotarpio pabaigoje					
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Lietuvos Respublika	8 527,5	10 015,4	15 952,1	9 859,2	6 425
Klaipėdos apskritis	1 041,3	1 016,8	1 441,8	866,4	670,5
Neringos savivaldybė	5,2	4,7	5,2	5,2	9,3

Šaltinis: Užimtumo tarnyba (Statistiniai rodikliai | Užimtumo tarnyba (uzt.lt))

	Apibendrinant, Neringos savivaldybėje socialinė situacija dvilypė – augantis gyventojų skaičius ir dvigubai žemesnis už šalies vidurkį nedarbo lygis, priešingai nei šalies ir Klaipėdos apskrities lygiu didesnę visuomenės dalį sudaro vyrai, tačiau savivaldybėje galimybės susirasti darbo labai ribotos – maža laisvų darbo vietų pasiūla.
2.4.	ŽVVG teritorijos ekonominė situacija
2.4.1.	Remiantis valstybės duomenų agentūros pateikiamais duomenimis, 2019-2023 m. bendras veikiančių ūkio subjektų skaičius Neringos savivaldybėje padidėjo nuo 242 iki 401, 66 proc. Labiausiai augo statybos (+25 subjektai, 250 proc. augimas), profesinės, mokslinės ir techninės veiklos (+26 subjektai, 236 proc. augimas), apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklos (+26 subjektai, 52 proc. augimas), nekilnojamojo turto operacijų (+21 subjektas, 81 proc. augimas), bei administracinės ir aptarnavimo veiklos (+14 subjektų, 156 proc. augimas) subjektų skaičius (R16). Paminėtina, jog vienintelė kategorija, kurioje ūkio subjektų skaičius per analizuojamą laikotarpį sumažėjo, buvo žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės veikla.

Lentelė 6. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje Neringos savivaldybėje

Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje Neringos savivaldybėje, vnt.						Pokytis, proc.
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	
Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	242	265	297	339	401	+66 proc.
Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla	50	54	60	68	76	+52 proc.
Nekilnojamojo turto operacijos	26	30	38	39	47	+81 proc.
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	27	30	31	34	40	+48 proc.
Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	11	13	17	27	37	+236 proc.
Statyba	10	12	17	26	35	+250 proc.
Kita aptarnavimo veikla	20	22	23	23	29	+45 proc.
Transportas ir saugojimas	24	21	23	22	26	+8 proc.
Administracinė ir aptarnavimo veikla	9	16	17	22	23	+156 proc.
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	22	20	21	19	19	-14 proc.
Apdirbamoji gamyba	10	11	14	15	16	+60 proc.

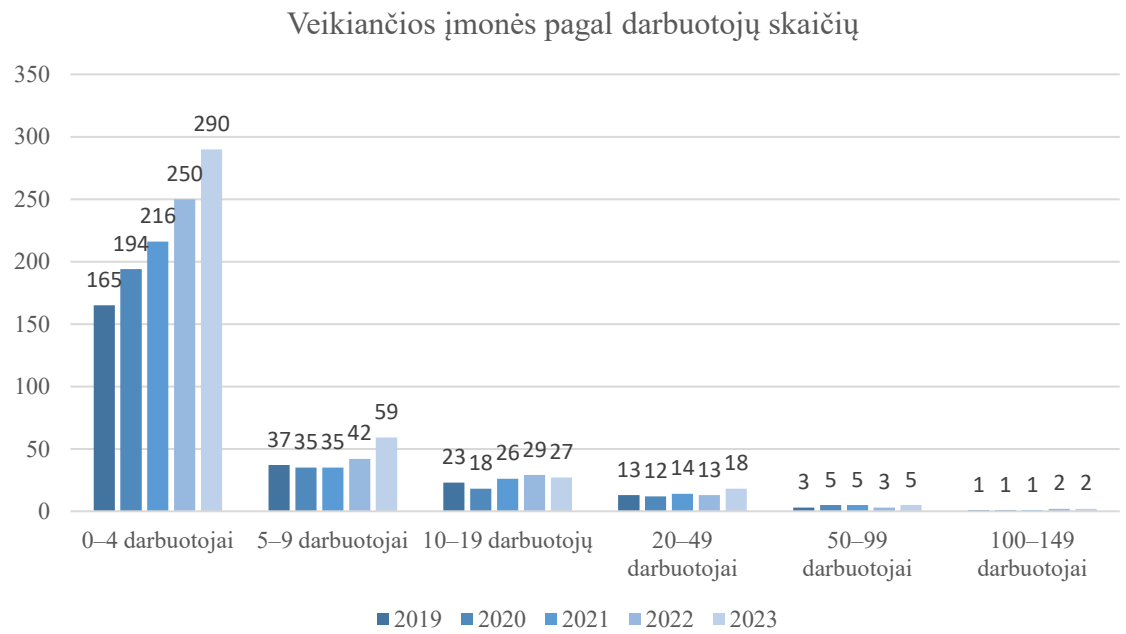
Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	12	13	13	13	14	+17 proc.
Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	6	6	6	8	11	+83 proc.
Informacija ir ryšiai	2	3	3	5	8	+300 proc.
Švietimas	7	5	5	7	7	-
Finansinė ir draudimo veikla	1	3	3	6	6	+500 proc.
Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	2	3	3	2	3	+50 proc.
Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	2	2	2	2	3	+50 proc.
Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	1	1	1	1	1	-

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra (Rodiklių duomenų bazė – Oficialiosios statistikos portalas)

Didžioji dalis savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų užsiima apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla, nekilnojamojo turto operacijomis, didmeninė ir mažmenine prekyba bei variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu. Galima teigti, jog didžioji dalis įmonių savivaldybėje yra orientuotos į turizmą (R17).

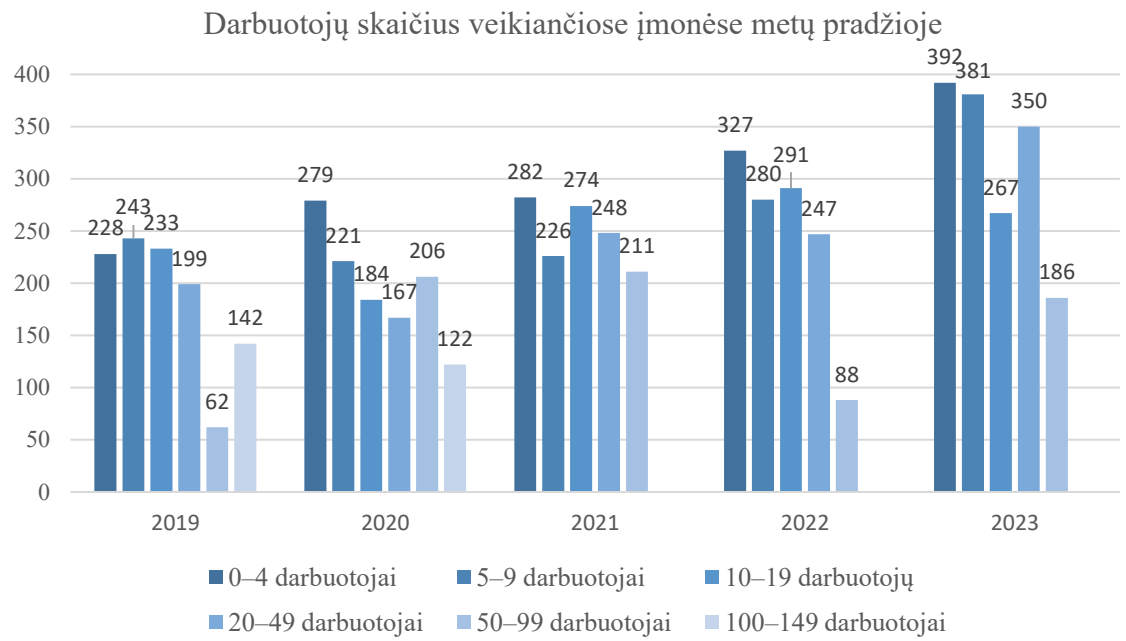
Lentelė 7. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje pagal darbuotojų skaičių

Veikiantys ūkio subjektai					
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Iš viso pagal darbuotojų skaičių	242	265	297	339	401
0–4 darbuotojai	165	194	216	250	290
5–9 darbuotojai	37	35	35	42	59
10–19 darbuotojų	23	18	26	29	27
20–49 darbuotojai	13	12	14	13	18
50–99 darbuotojai	3	5	5	3	5
100–149 darbuotojai	1	1	1	2	2

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra (Rodiklių duomenų bazė – Oficialiosios statistikos portalas)

Išanalizavus įmonių skaičiaus pokyčius pagal jų dydį daroma išvada, jog Neringos savivaldybėje 2019-2023 m. dominavo labai mažos, 0-4 darbuotojus turinčios įmonės, ir jų skaičius per šį laikotarpį išaugo 76 proc. (R18) 10 ir daugiau darbuotojų turinčių įmonių skaičius savivaldybėje keitėsi nežymiai, pokytis nepasiekė daugiau nei 10 įmonių per 5 analizuojamus metus. Tuo tarpu darbuotojų skaičius šiose įmonėse keitėsi kiek kitaip (žr. paveikslą toliau).

Pav. 13. Darbuotojų skaičius Neringos savivaldybėje veikiančiose įmonėse metų pradžioje

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra (Rodiklių duomenų bazė – Oficialiosios statistikos portalas)

Analizuojant darbuotojų skaičiaus pokyčius savivaldybės įmonėse pažymėtina, jog nuo 2021 m. neteikiami duomenys didesnių nei 99 darbuotojus turinčių įmonių, o labiausiai išaugo įmonių, turinčių 20-49 darbuotojus (nuo 199 iki 350, 76 proc. augimas) bei 0-4 darbuotojus (nuo 228 iki 392, 72 proc. augimas), darbuotojų skaičius, šių įmonių skaičius tuo pačiu laikotarpiu taip pat išaugo daugiausiai (R19). Didžiausiose savivaldybės įmonėse (50-99 darbuotojai) darbuotojų skaičius augo netolygiai ir bendrai padidėjo dvigubai. Žvelgiant bendrai, savivaldybėje darbuotojų skaičiumi dominuoja labai mažos (0-4 darbuotojų) ir mažos (5-9 darbuotojų) įmonės, šių įmonių skaičius taip pat yra didžiausias.

Siekiant įvertinti verslo įtaką savivaldybės gyventojams, pateikiama materialinių investicijų, tenkančių vienam gyventojui, statistika.

Lentelė 8. Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui

Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Eur			
	2019	**2020**	**2021**
Lietuvos Respublika	3414	3239	3847
Klaipėdos apskritis	4952	3406	3828
Neringos savivaldybė	3343	6556	5935

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra (Rodiklių duomenų bazė – Oficialiosios statistikos portalas)

Palyginus su šalies ir Klaipėdos apskrities lygiu, Neringos savivaldybėje vienas gyventojui teko daugiau materialinių investicijų. Ypač išsiskiria 2020 m., kai Neringos savivaldybė lenkė šalies ir Klaipėdos apskrities rodiklius dvigubai (R20).

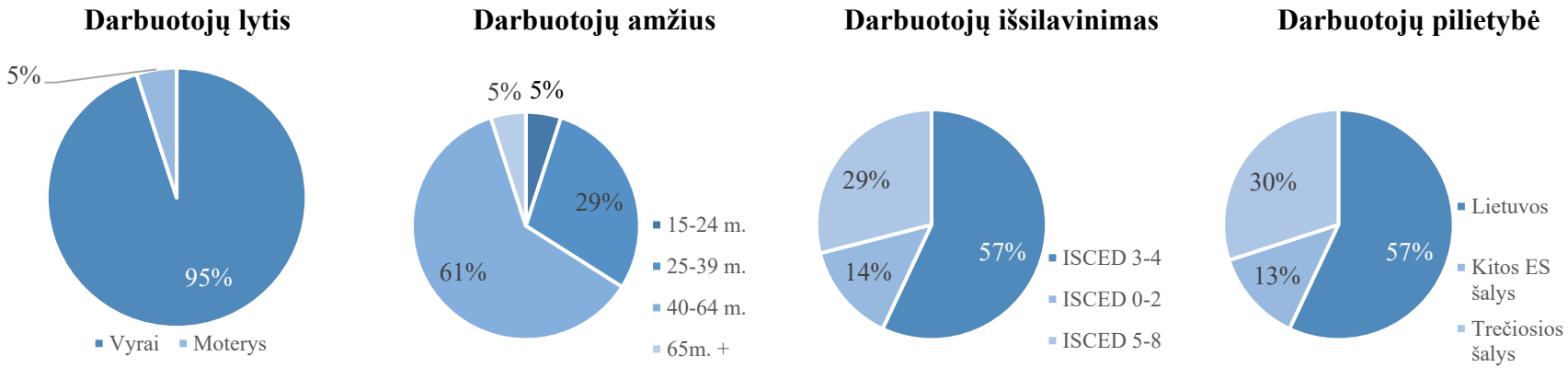
Apibendrinant, Neringoje veikia daugiausiai nedidelės, iki 4 darbuotojų turinčios įmonės, kurios įdarbina ir daugiausiai darbuotojų. Labiausiai augantys sektoriai savivaldybėje – statybos, profesinės, mokslinės ir techninės veiklos, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklos, nekilnojamojo turto operacijų, bei administracinės ir aptarnavimo veiklos. Atitinkamai šios veiklos yra daugiausiai orientuotos į turizmą, taip pat prisitaikymui prie augančio savivaldybės gyventojų skaičiaus. Nepaisant to, kad savivaldybėje dominuoja labai mažos įmonės, materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui savivaldybėje šalies ir Klaipėdos apskrities vidurkį pralenkia beveik dvigubai.

2.5.	ŽVVG teritorijoje veikiančių žvejybos ir (arba) akvakultūros įmonių situacija
2.5.1.	**Žvejybos sektorius** 2018-2021 m. Lietuvos jūrinės žvejybos darbuotojų skaičius beveik nepakito – per 4 metus skaičius padidėjo 11 darbuotojų (R21). Pilna informacija pateikiama toliau lentelėje. **Lentelė 9. Lietuvos jūrinės žvejybos laivyno darbuotojų skaičius**

Vidutinis metinis su žvejybos veikla susijusių darbuotojų skaičius				
	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Darbo užmokesčiu apmokami darbuotojai	452	466	443	463
Neatlygintinai dirbantys darbuotojai	6	7	9	7
Bendrai	458	473	452	470
Sąlyginis darbuotojų skaičius (etatai)	365	496	408	383

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Lietuvos jūrinės žvejybos laivyno darbuotojų skaičius)

Vertinant etatų ir darbuotojų skaičių pastebimi dideli neatitikimai, galima daryti prielaidą, jog apie 20 proc. darbuotojų dirba ne pilnu etatu (R22).

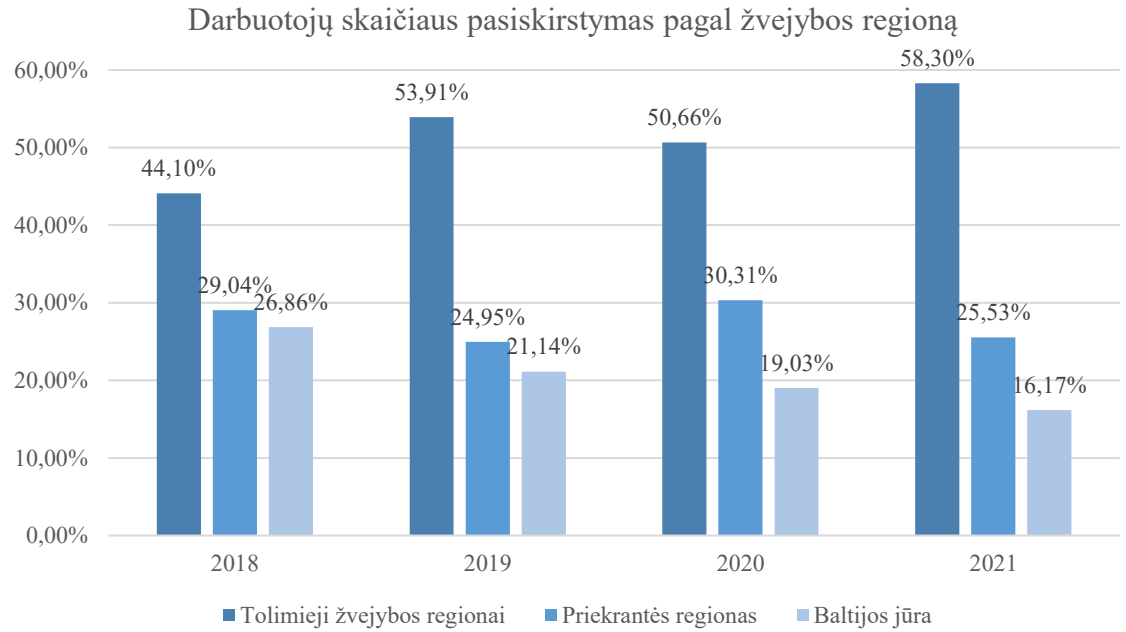

Pav. 14. Darbuotojų pasiskirstymas pagal socialinius rodiklius 2020 m.

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Lietuvos jūrinės žvejybos laivyno darbuotojų skaičius)

Vertinant socialinius žvejybos sektoriaus darbuotojų rodiklius (vertinami kartą per 3 m.), daugumą darbuotojų yra vyrai, didžioji dalis darbuotojų priklauso 40-64 m. amžiaus grupei (R23), tuo tarpu jauniausios (15-24 m.) ir vyriausios (65m. +) grupės darbuotojų yra atitinkamai po 5 procentus. Didžioji dalis darbuotojų turi vidurinį ar pagrindinį išsilavinimą (ISCED 3-4), tačiau beveik trečdalis turi aukštąjį išsilavinimą (ISCED 5-8). Paminėtina ir tai, jog didžioji dalis darbuotoju yra Lietuvos piliečiai, tačiau trečiųjų šalių piliečių dirba daugiau, nei ES piliečių (30 ir 13 proc. atitinkamai).

Darbuotojų pasiskirstymas pagal žvejybos regioną kito – nuo 2018 m. didėjo tolimuosiuose žvejybos regionuose dirbančiųjų dalis, mažėjo žvejojančių Baltijos jūroje.

Pav. 15. Darbuotojų pasiskirstymas pagal socialinius rodiklius 2020 m.

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Lietuvos jūrinės žvejybos laivyno darbuotojų skaičius)

Pagal sugautą ir iškrautą žuvų kiekį, kaip ir pagal darbuotojų skaičių, pirmauja tolimieji žvejybos regionai – juose 2021 m. sugauta 84 proc. visos žuvies. Šis rodiklis nuo 2018 m. labai padidėjo, 2018 m. tolimuosiuose žvejybos regionuose buvo sugauta vos 65 proc. visos žuvies. Per analizuotą laikotarpį tiek priekrantės regione, tiek Baltijos jūroje sugautos žuvies kiekis sumažėjo, kaip ir darbuotojų skaičius.

Lentelė 10. Lietuvos jūrinės žvejybos laivyno sugautas ir iškrautas žuvų kiekis

Jūrinės žvejybos laivyno sugautas ir iškrautas žuvų kiekis, tonos				
	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Sužvejotos ir iškrautos produkcijos kiekis, iš viso	70 196	103 989	87 355	98 302
Iš jų: **Priekrantės regionas**	630	504	389	374
Baltijos jūra	24 119	22 362	16 675	15 656
Tolimieji žvejybos regionai	45 448	81 123	70 290	82 272

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Lietuvos jūrinės žvejybos laivyno sugautas ir iškrautas žuvų kiekis)

Akvakultūros sektorius

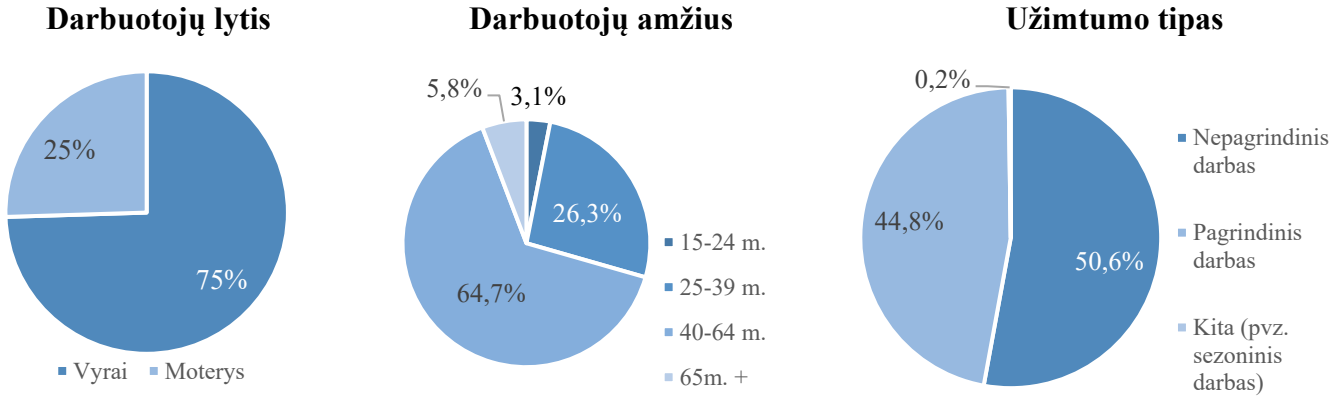
Akvakultūros sektoriaus darbuotojų skaičius 2018-2022 m. padidėjo nežymiai, 5 proc. (21 darbuotoju) (R24). Didžioji dalis darbuotojų dirbo tvenkiniuose, baseinuose ir kanaluose (2022 m. 70 proc. visų darbuotojų).

Lentelė 11. Akvakultūros darbuotojų skaičius šalies lygmeniu

Vidutinis metinis akvakultūros darbuotojų skaičius					
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Sąlyginis darbuotojų skaičius (etatai)	298	308	298	283	306
Bendrai darbuotojų skaičius	410	426	431	423	431
Iš jų dirbantys pagal metodą: **Tvenkiniai, baseinai, kanalai**	329	331	312	299	304
Uždarosios akvakultūros sistemos	81	95	119	124	127

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Vidutinis metinis darbuotojų skaičius akvakultūros sektoriuje)

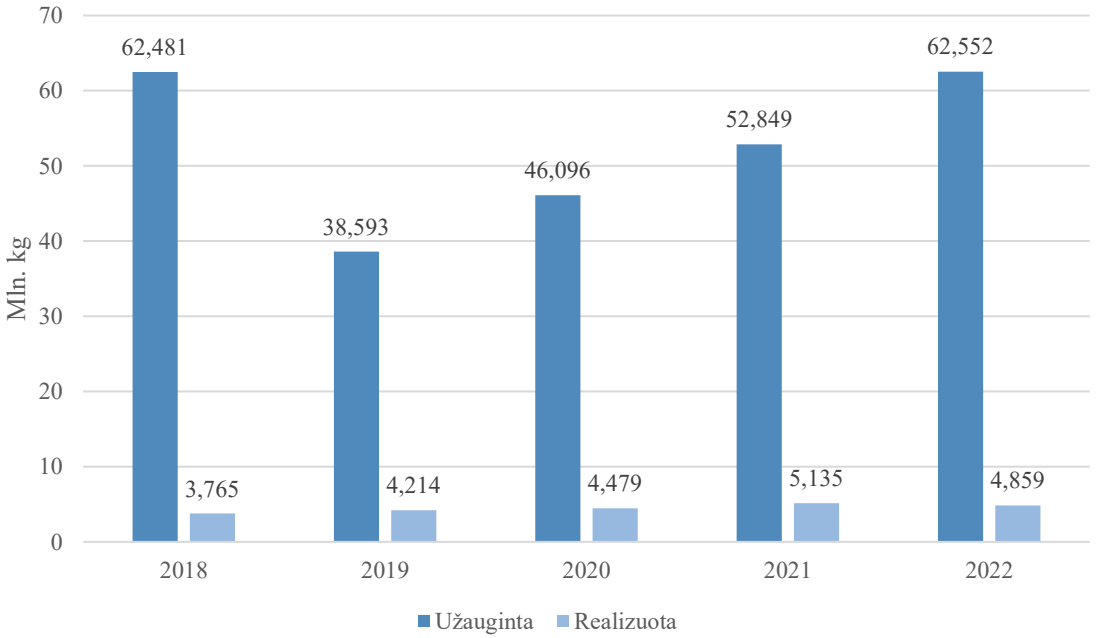
2022 m. duomenimis, tik ketvirtis akvakultūros sektoriaus darbuotojų buvo moterys, taip pat kaip ir jūrinės žvejybos sektoriuje, du trečdaliai (64,7 proc.) darbuotojų priklauso 40-64 m. amžiaus grupei. Pagal užimtumo tipą akvakultūros darbuotojai pasidaliję daugmaž per pusę – 50,6 proc. darbuotojų šis darbas yra nepagrindinis, tuo tarpu 44,8 proc. darbuotojams – pagrindinis (R25).

Pav. 16. Darbuotojų pasiskirstymas pagal socialinius rodiklius 2022 m. šalyje

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Vidutinis metinis darbuotojų skaičius akvakultūros sektoriuje)

Inkubatoriuose ir veislynuose užaugintos iš realizuotos produkcijos kiekis 2018-2022 m. išliko beveik nepakitęs – nors 2019 m. užaugintos produkcijos kiekis stipriai sumažėjo, tačiau iki 2022 m. pasiekė pradinį tašką ir jį šiek tiek praaugo. Produkcijos apimtys gerai atspindi ir darbuotojų skaičių, kuris per analizuojamą laikotarpį taip pat išliko beveik nepakitęs.

Pav. 17. Inkubatoriuose ir veislynuose užaugintos ir realizuotos produkcijos kiekis Lietuvoje, mln. kg

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Akvakultūros produkcijos gamyba, Užaugintos akvakultūros produkcijos realizacijos rodikliai)

Žuvų perdirbimo sektorius

2018-2022 m. darbuotojų skaičius žuvų perdirbimo įmonėse išaugo dvigubai, tačiau šis augimas pastebėtas tik 2022 m., iki tol darbuotojų skaičius kito nežymiai. 2018-2021 m. žuvų perdirbimo įmonėse dirbo daugiausiai moterys (R26), tačiau 2022 m. išaugus darbuotojų skaičiui, beveik 5 kartus išaugo ir vyrų darbuotojų skaičius, tuo tarpu moterų darbuotojų skaičius padidėjo tik trečdaliu (37 proc.).

Lentelė 12. Žuvų perdirbimo įmonių darbuotojų skaičius

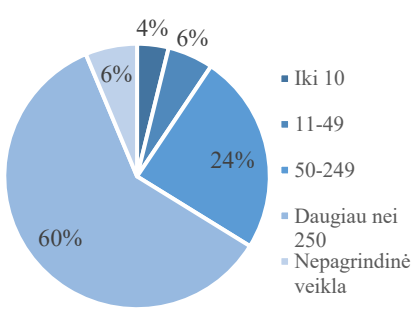
Žuvų perdirbimo įmonėse dirbančių darbuotojų skaičius metų pradžioje (1 pusmetis)					
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Bendrai darbuotojų skaičius	5 182	4 963	5 372	5 158	12 882
Iš jų: **Moterys**	3 334	3 364	3 631	3 484	4 790
Vyrai	1 848	1 599	1 741	1 674	8 092

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Lietuvos žuvų perdirbimo įmonėse dirbantys darbuotojai)

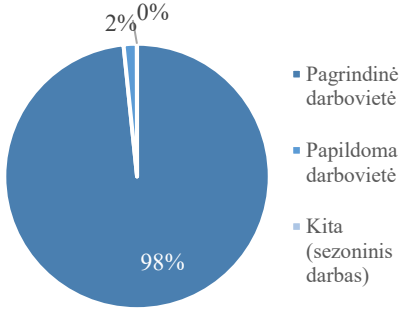
Analizuojant darbuotojų pasiskirstymą pagal socialinius rodiklius, didžioji dalis darbuotojų 2021-2022 m. dirbo didelėse, daugiau nei 250 darbuotojų turinčiose žuvų perdirbimo įmonėse (60 ir 59 proc. atitinkamai). Mažiausiai darbuotojų dirbo mažose, iki 10 darbuotojų turinčiose įmonėse (4 ir 3 proc. atitinkamai). Absoliučiai daugumai (98-99 proc. visų darbuotojų) žuvų perdirbimo įmonė buvo pagrindinė darbovietė.

2021 m.

Darbuotojai pagal įmonės dydį

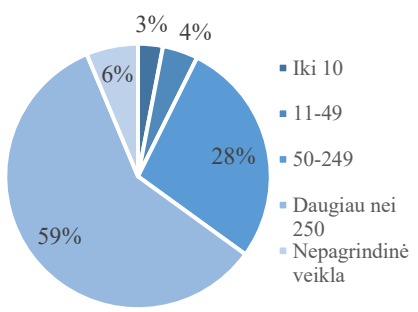

Darbuotojai pagal įdarbinimo tipą

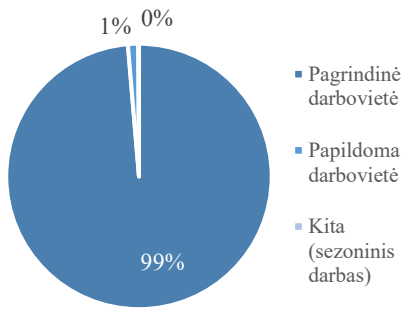

2022 m.

Darbuotojai pagal įmonės dydį

Darbuotojai pagal įdarbinimo tipą

Pav. 18. Darbuotojų pasiskirstymas pagal socialinius rodiklius 2021-2022 m.

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Lietuvos žuvų perdirbimo įmonėse dirbantys darbuotojai)

Perdirbtos ir realizuotos produkcijos kiekiai Neringos savivaldybėje 2018-2022 m. kito netolygiai, ir bendrai sumažėjo 29 proc. (8,34 tonos), kai tuo tarpu šalies lygiu produktų gamybos mastai padidėjo 5,5 proc. (6 826,04 tonomis).

Lentelė 13. Žuvų produktų gamyba

Žuvų produktų gamyba, tonos					
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Lietuva	123 918,22	132 548,73	120 253,17	137 654,84	130 744,26
Neringos savivaldybė	28,66	25,74	42,14	31,81	20,32

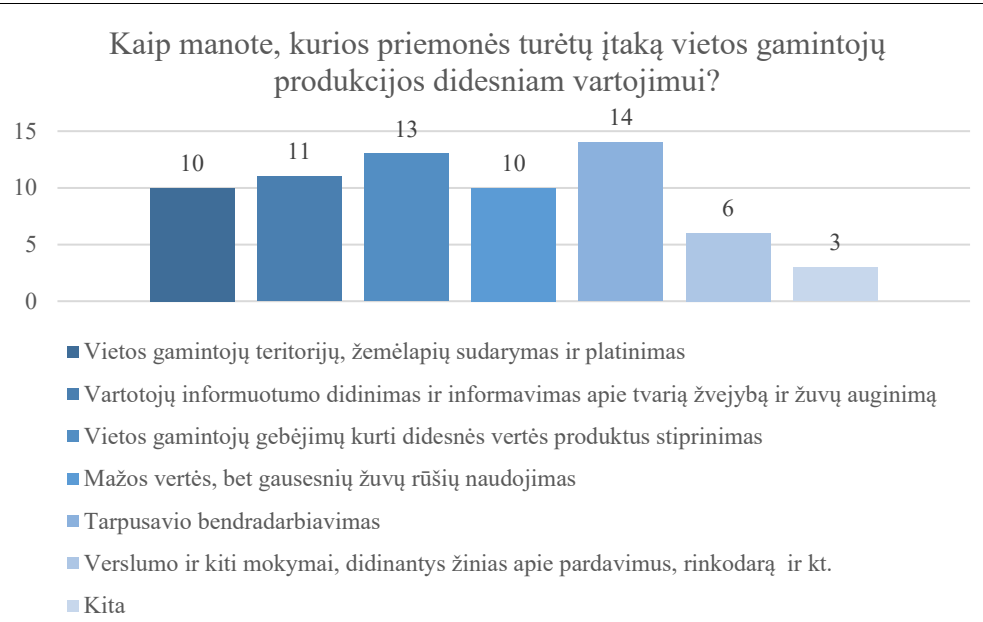
Šaltinis: Lietuvos nacionalinė žuvininkystės duomenų rinkimo programa (Žuvų produktų gamyba pagal savivaldybes)

Žvejų ir žvejybinių įmonių apklausa

Siekiant išsiaiškinti esamą žvejybos įmonių padėtį savivaldybėje, atlikta žvejybos įmonių apklausa. Apklausoje dalyvavo 34 respondentai, atstovaujantys žvejų ir žvejybos įmonių tikslinę grupę.

Iš 34 respondentų, 10 buvo teikę paraišką ir pasinaudoję Europos Sąjungos skiriama parama žvejybos verslui (R27), paklausti, kokia veikla buvo vykdoma, respondentai nurodė žvejo bilieto įsigijimą, verslinę žvejybą Baltijos jūroje ir vidaus vandenyse, žuvies pagavimo ir pardavimo sąlygų gerinimą ir papildomą veiklą.

Paklausus, kokios pagrindinę veiklą papildančios veiklos domintų respondentus, žvejybos ir akvakultūros veiklų įvairinimą rinkosi 10, mėlynosios ekonomikos galimybių išnaudojimą rinkosi 4, reikalingos infrastruktūros (uostelių) pritaikymą žvejybos / rekreacijos poreikiams rinkosi 21, kitas veiklas rinkosi 7 respondentai ir nurodė tradicijų puoselėjimą, geriau atstovaujamus žvejų interesus, infrastruktūrą, taigi galima daryti išvadą, jog infrastruktūros vystymo ir pritaikymo problematika respondentams pasirodė aktualiausia (R28). Respondentams uždavus klausimą, kurios priemonės turėtų įtaką vietos gamintojų produkcijos didesniam vartojimui, dauguma respondentų rinkosi tarpusavio bendradarbiavimą ir gamintojų gebėjimų stiprinimą (R29).

Pav. 19. Respondentai pagal nuomonę priemonėms, turinčioms įtakos gamintojų produkcijos didesniam vartojimui (N=33)

Paklausus kokios informacijos respondentams trūksta, 16 respondentų nurodė, jog trūksta informacijos apie papildomas veiklas vykdant žvejybą, 10 respondentų nurodė, jog nežino kas yra mėlynoji ekonomika ir kas gali būti finansuojama pagal ją, 10 respondentų nurodė jog trūksta informacijos apie esamą infrastruktūrą (žemėlapiai, ribos ir pan.) (R30). Paskutinis klausimas buvo apie formą, kuria respondentai norėtų gauti informaciją. 13 respondentų rinkosi mokymus, pranešimus ir gyvas diskusijas, 12 respondentų rinkosi internetinius susitikimus, po 9 respondentus rinkosi informacinius straipsnius ar žinutes „Vidmarės“ internetiniame puslapyje bei trumpas žinutes „Vidmarės“ socialiniuose tinkluose, pora respondentų siūlė informaciją teikti elektroniniu paštu, siūlyta informaciją teikti ir savivaldybėje.

2.6.	Papildoma informacija

3. ŽVVG teritorijos SSGG		
3.1.	**Stiprybės**	**Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.**
3.1.1.	Teigiamos demografinės tendencijos, augantis nuolatinių gyventojų skaičius	R12, R13
3.1.2.	Aukštas savivaldybės gyventojų verslumo lygis, mažas nedarbas, dvigubai mažesnis nei šalies vidurkis	R14, R16, R18, R19
3.1.3.	Unikalus Lietuvos miestas, turintis istorijos ir kultūros paveldą, gausius ir unikalius kraštovaizdžio išteklius	R1, R2, R4, R5
3.1.4.	Kurorto statusas sąlygojamas tarptautinio lygmens turizmo ir stiprus ekoturizmo potencialas	R10, R11
3.1.5.	Kuršių marios – vidaus telkinys, kuriame vieninteliame leidžiama verslinė žvejyba	R3
3.1.6.	Gyvybingos žvejų verslo bei kultūros tradicijos pritraukiančios santykinai intensyvius turistų srautus	R21
3.1.7.	Neringos savivaldybė ir savivaldybėje veikiančios įmonės aktyviai įsitraukia į įvairias ES programas bei projektus	R27
3.1.8.	Neringos savivaldybėje remiama aplinkosauga, gaminama ir naudojama žalia energija	R8, R9
3.1.9.	Savivaldybei tenka daug materialinių investicijų vienam žmogui, dvigubai daugiau nei Lietuvoje ir Klaipėdos apskrityje	R20
3.1.10.	ŽVVG teritorija priklauso Kuršių nerijos nacionaliniam parkui ir yra įtraukta į prestižinį Pasaulio Paveldo sąrašą, o tai kelia vietos žinomumą, padeda apsaugoti teritoriją ir gauti finansavimą ir konsultavimo paslaugas iš Pasaulio Paveldo Komiteto	R5; R6
3.1.11.	Pasinaudojant kulinarinio ar tautinio paveldo sertifikavimu (poledinė bumbinamoji stintų žvejyba, žvejyba gaudyklėmis ir statomaisiais tinklaičiais ir kt.) įvairinama žvejų veikla, išsaugomos regiono tradicijos, didinamas turizmas, potencialiai paprastinami žvejų veiklos procesai	R10
3.2.	**Silpnybės**	**Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.**

3.2.1.	Kuršių marių vandenų užterštumas ir eutrofikacijos procesas neigiamai veikia savivaldybės ir aplinkinio regiono konkurencingumą, mažėja žvejojančių Baltijos jūros priekrantėje sugavimai	R6, R7
3.2.2.	Santykinai trumpas turizmo sezonas ir dėl sezoniškumo pasireiškiančios neigiamos darbo rinkos tendencijos	R22, R23
3.2.3.	Mažai alternatyvios veiklos galimybių į turizmą orientuotame kurorte, nepakankama žvejų kvalifikacija plėtoti kitas veiklas	R17, R24, R25, R26, R29, R30
3.2.4.	Neringos savivaldybėje sudėtinga rasti darbą, maža laisvų darbo vietų pasiūla	R15
3.2.5.	Trūksta žvejybai ir rekreacijos poreikiams pritaikytos infrastruktūros	R28
3.2.6.	Kuršių nerijos nacionalinio parko saugomos teritorijos statusas riboja tam tikros infrastruktūros vystymą ir statybą. Pasienio regiono specifika taip pat susijusi su suvaržymais, pvz., apriboti žvejybiniai plotai, sienos kirtimo su Rusijos Kuršių marių dalimi tvarka stabdo vandens turizmo plėtrą	R5; R6
3.3.	**Galimybės**	
3.3.1.	Augantys turizmo srautai suteikia galimybes žvejų veiklos įvairinimui ir papildomų pajamų gavimui, ypač ne žvejybos sezono metu	
3.3.2.	Didėja vartotojų poreikis pirkti šviežius žuvies produktus tiesiogiai iš žvejų, vartotojai nori susipažinti su žvejybos verslo ir žuvies perdirbimo ypatumais, tai suteikia galimybes vystyti verslą naujose srityse, tiesiogiai bendradarbiauti su vartotojais	
3.4.	**Grėsmės**	
3.4.1.	Karas Ukrainoje kelia politinį nestabilumą su kaimynine Rusija ir jos galimi veiksmai dėl Rusijai priklausančios Kuršių marių dalies gali turėti neigiamos įtakos žvejybos verslui ir aplinkosaugai	
3.4.2.	Savivaldybėje vyraujant labai mažoms įmonėms, joms gali būti sudėtinga konkuruoti su didžiųjų įmonių dideliais kiekiais importuojama pigesne žuvimi ar masiškai gaminama produkcija	
3.4.3.	Labai mažos žvejybinės įmonės, ypač žvejojančios tik Kuršių mariose, gali nepasinaudoti paramos lėšomis dėl informacijos ar kompetencijų trūkumo, sumažintos paramos	

4. ŽVVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka			
Eil. Nr.	**ŽVVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas žvejybos ir akvakultūros srityje (prioritetine tvarka)**	**Poreikį pagrindžiantys ŽVVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)**	**Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų** *Nurodykite (taip arba ne), ar VPS lėšomis bus tenkinamas nustatytas ŽVVG teritorijos žvejybos ir akvakultūros plėtros poreikis. Jeigu ŽVVG teritorijos plėtros poreikis iš VPS lėšų nebus tenkinamas, nurodykite priežastį (pvz., neatitinka EJRŽAF paramos teikimo sąlygų; nesusijęs su 2021–2027 m. ŽP, ES žvejybos ir akvakultūros sektoriaus nustatytais poreikiais; bus tenkinamas iš kito finansavimo šaltinio (ES ar nacionalinio; žr. regionų plėtros planus); netenkinamas dėl paramos koncentracijos principo įgyvendinimo ir pan.).* *Šį stulpelį pildykite po to, kai užpildysite VPS formos II dalies 5 punktą.*
4.1.	Gerinti žvejybos verslo prisitaikymą prie kintančių aplinkos sąlygų, didinti veiklos įvairumą	3.1.2., 3.1.5., 3.1.8., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.5., 3.3.1., 3.3.2., 3.4.1., 3.4.3.	Taip
4.2.	Gerinti žuvininkystės subjektams reikalingą infrastruktūrą, siekiant užtikrinti geresnės kokybės žuvų laimikį ir aplinkos apsaugą	3.1.9., 3.2.5., 3.4.2.	Taip
4.3.	Skatinti pakrantės bendruomenės narių ekonominį aktyvumą, didinant užimtumo galimybes bei mažinti sezoniškumo įtaką žvejybai ir savivaldybės ekonomikai, darbo rinkai	3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.6., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.4., 3.3.1.	Taip
4.4.	Sudaryti sąlygas žuvininkystės sektoriaus veikėjams bendradarbiauti ypač keičiantis žiniomis, gerąja praktika, diegiant inovacijas	3.1.7., 3.4.1., 3.4.5.	Taip
4.5.	Skatinti vietinės žuvininkystės produktų rinkos vystymąsi, stiprinant ryšius su vartotojais	3.1.3., 3.2.2., 3.3.4., 3.4.4.	Taip

4.6.	Skatinti didesnės pridėtinės vertės žuvininkystės produktų gamybą	3.1.7., 3.1.9., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.4.4.	Taip
4.7.	Remti regiono žvejų tradicijų išsaugojimo ir tęstinumo iniciatyvas	3.1.1., 3.1.3., 3.1.6., 3.1.8., 3.2.5., 3.3.2., 3.3.3.	Taip

II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	**VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):** *Atsižvelgdami į ŽVVG teritorijos poreikius, nustatykite VPS prioritetus ir priemones, nustatykite jų kodus (BIVP-1. BIVP-2...). Jeigu priemonė veiklos sričių neturi, panaikinkite eilutes, skirtas priemonių veiklos sritims*		**Sąsaja su ŽVVG teritorijos poreikiais** *Pateikite ŽVVG teritorijos poreikio (-ių) eil. Nr., nurodytą VPS formos I dalies 4 punkte, kurį (-iuos) tenkinsite pasirinktu prioritetu, priemone ir veiklos sritimi (jeigu veiklos sritys numatytos)*
5.1.1.	**I prioritetas:** *Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą*		**4.1-4.8 punktai**
		Kodai	
5.1.1.1.	**Priemonė:** Skatinti verslo, grįsto mėlynosios ekonomikos elementais kūrimąsi ir plėtrą	BIVP-1	4.1. – 4.4.; 4.7. poreikiai
5.1.1.2.	**Priemonė:** Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėti kultūrą ir vietos identitetą	BIVP-2	4.3.; 4.5. – 4.7. poreikiai

5.1.1.3.	**Priemonė:** Remti veiksmus, skatinančius tvarių maisto sistemų vystymąsi	BIVP-3	4.5. – 4.7. poreikiai
5.1.1.4.	**Priemonė:** Skatinti integruotą ir įtraukią aplinkosaugos plėtrą	BIVP-4	4.1. – 4.2.; 4.4.; 4.7. poreikiai

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su EJRŽAF konkrečiais tikslais ir uždaviniais				
6.1. EJRŽAF dalis: VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su EJRŽAF strateginiais, konkrečiais ir specifiniais tikslais ir uždaviniais				
	EJRŽAF specifiniai tikslai nustatyti Aprašo 4 priedo III skyriaus:			
	7.1 p.	7.2 p.	7.3 p.	7.4 p.
I VPS prioritetas: *Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą*				
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): **Priemonė BIVP-1:** Skatinti verslo, grįsto mėlynosios ekonomikos elementais kūrimąsi ir plėtrą	X			
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): **Priemonė BIVP-2:** Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėti kultūrą ir vietos identitetą				X
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): **Priemonė BIVP-3:** Remti veiksmus, skatinančius tvarių maisto sistemų vystymąsi		X		
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys):			X	

<table>
<tr><td colspan="2">Priemonė BIVP-4: Skatinti integruotą ir įtraukią aplinkosaugos plėtrą</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="6">7. VPS sąsaja su ŽVVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS</td></tr>
<tr><td colspan="2">Strateginio dokumento pavadinimas</td><td colspan="4">VPS sąsajos pagrindimas</td></tr>
<tr><td>7.1.</td><td>ŽVVG teritorijos savivaldybės (-ių) plėtros strateginis (-iai) planas (-ai)</td><td colspan="4">Neringos ŽVVG parengta VPS prisidės prie Neringos savivaldybės strateginio plėtros plano 2021-2030 m. 1, 2 ir 3 tikslų bei trijų uždavinių.
<table>
<tr><th>Neringos savivaldybės strateginis plėtros planas 2021-2030 m.</th><th>Neringos ŽVVG VPS 2023-2027 m.</th></tr>
<tr><td>1 prioritetas: Darnaus pajūrio ir vandens turizmo bei konkurencingumo augimas
1.1. tikslas. Užtikrinti darnios vietokūros vystymą bei turizmo infrastruktūros patrauklumą
1.1.1. uždavinys Padidinti kurorto lankytinų objektų patrauklumą ir vykdyti paveldo aktualizavimą
1.1.2. uždavinys. Sukurti naują ir atnaujinti esamą viešąją rekreacinę ir turizmo infrastruktūrą, skirtą mažinti sezoniškumą, užtikrinant tvarumo principus</td><td>I prioritetas: Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą
Priemonė:
Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėjant kultūrą ir vietos identitetą</td></tr>
<tr><td>1 prioritetas: Darnaus pajūrio ir vandens turizmo bei konkurencingumo augimas
1.2. tikslas. Stiprinti vietos identitetą, kurorto įvaizdį bei puoselėti UNESCO pasaulio paveldo vertybes
1.2.3. uždavinys. Sutvarkyti ir išsaugoti Kuršių nerijos išskirtinės visuotinės vertės</td><td>I prioritetas: Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td><table>
<tr><td>elementus, dalyvaujant vietos bendruomenei, išsaugant materialų ir nematerialų paveldą</td><td>Priemonė: Skatinti integruotą ir įtraukią aplinkosaugos plėtrą</td></tr>
<tr><td>1 prioritetas: Darnaus pajūrio ir vandens turizmo bei konkurencingumo augimas
1.3. tikslas. Kurti investicijoms patrauklią aplinką
1.3.1. uždavinys. Sukurti vietiniam verslui palankią investicinę aplinką</td><td>I prioritetas: Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą
Priemonė: Skatinti verslo, grįsto mėlynosios ekonomikos elementais kūrimąsi ir plėtrą</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>7.2.</td><td>ŽVVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas</td><td>Neringos ŽVVG parengta VPS prisidės prie Klaipėdos regiono plėtros plano, 2022-2030 m., patvirtinto Klaipėdos regiono plėtros tarybos 2023 m. kovo 10 d. sprendimu Nr. K/S-10, 1 ir 3 tikslų bei 1.2 ir 3.2 uždavinių.
2023 m. rugpjūčio 09 d. Asociacija „Vidmarės“ raštu Nr. V-33 informavo, kad asociacija Vidmarės parengė Neringos žuvininkystės vietos veiklos grupės 2023 – 2029 m. vietos plėtros strategijos projektą, kuris yra viešai paskelbtas asociacijos Vidmarės internetiniame puslapyje vidmares.lt/2023/08/09/kvieciame-susipazinti-su-neringos-zvvg-vidmares-2021-2029-m-vietos-pletros-strategijos-projektu/
Klaipėdos regionų plėtros taryba 2023-09-04 el. paštu informavo, kad kolegijos nariai neišreiškė poreikio, kad parengta VPS būtų pristatyta kolegijos posėdyje.
<table>
<tr><th>Klaipėdos regiono plėtros planas 2022-2030 m.</th><th>Neringos ŽVVG VPS 2023-2027 m.</th></tr>
<tr><td>1 tikslas: Didinti regiono ekonominį ir turistinį patrauklumą
1.2 uždavinys: Paskatinti pridėtinę vertę kuriančių paslaugų plėtrą turizmo sektoriuje</td><td>I prioritetas: Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Priemonė:
Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėjant kultūrą ir vietos identitetą</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>3 tikslas: Skatinti prisitaikymą prie klimato kaitos ir poveikio jai mažinimą

3.2 uždavinys: Pagerinti vandentvarkos ir atliekų tvarkymo paslaugų kokybę bei prieinamumą, gilinti gyventojų žinias ir ugdyti įgūdžius</td><td>I prioritetas: Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą

Priemonė: Skatinti integruotą ir įtraukią aplinkosaugos plėtrą</td></tr>
<tr><td>7.3.</td><td>ESBJRS</td><td colspan="2">Neringos ŽVVG parengta VPS prisidės prie Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijos (ESBJRS) įgyvendinimo, 1, 2 ir 3 tikslų.

<table><tr><th>ESBJRS[35]</th><th>Neringos ŽVVG VPS 2023-2027 m.</th></tr><tr><td>1. Tikslas – apsaugoti jūrą: Baltijos jūra yra viena labiausiai užterštų jūrų pasaulyje. ES BJRS skatina bendradarbiavimą tarp regiono valstybių, siekiant pagerinti Baltijos jūros ekologinę būklę, užtikrinant biologinę įvairovę ir paverčiant Baltijos jūrą švarios laivininkystės modeliu. Švari Baltijos jūra – tai geresnės gyvenimo sąlygos ne tik čia dirbantiems ir gyvenantiems, bet ir naujos galimybės turizmo sričiai, o kartu ir naujų darbo vietų kūrimui.</td><td>I prioritetas: Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą

Priemonė: Skatinti integruotą ir įtraukią aplinkosaugos plėtrą

Priemonė: Skatinti tvaraus ir konkurencingo žuvininkystės sektoriaus vystymąsi, plėtojant tvarias maisto sistemas</td></tr></table></td></tr>
</table>

[35] Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijos. Briuselis, 10.6.2009 KOM(2009) 248 galutinis. Prieiga internetu: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0248

		2. Tikslas – sujungti regioną: regiono valstybių transporto ir energetikos sritys plėtojosi nepriklausomai viena nuo kitos, ir šiandien jos vis dar nepakankamai integruotos. Tik bendradarbiaudamos regiono valstybės gali pagerinti transporto ir energetikos sistemas bei padidinti regiono konkurencingumą ir gyvenimo kokybę. Sujungti regioną – tai ir žmonių, idėjų, žinių suartėjimas. Tai galima pasiekti skatinant mokslininkų ir studentų mainus, didesnio verslo bendradarbiavimo.	**I prioritetas:** Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą **Priemonė:** Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėjant kultūrą ir vietos identitetą
		3. Tikslas – padidinti regiono gyventojų gerovę: Baltijos jūros regiono valstybių bendradarbiavimas – tai augančio ir klestinčio regiono kūrimas. Regiono valstybės sėkmingai plėtoja informacines ir aplinkos apsaugos technologijas, sveikatos mokslų ir medienos industrijas.	**I prioritetas:** Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą **Priemonė:** Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėjant kultūrą ir vietos identitetą
		Pagrindinis dokumentas, nubrėžiantis ES BJRS įgyvendinimo gaires, yra Veiksmų planas, kuris reguliariai atnaujinamas (paskutinį kartą 2021 metais)[36], jame	**I prioritetas:** Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų,

[36] Commission staff working document. EU Strategy for the Baltic Sea Region. Action plan [COM(2009) 248 final]. Revised Action Plan replacing the Action Plan of 17 March 2017 - SWD(2017) 118 final. Prieiga internetu: https://www.eusbsr.eu/action-plan

		identifikuojami šie uždaviniai siekiant užsibrėžtų tikslų: • švarus jūros vanduo; • turtinga ir sveika laukinė gamta; • švari ir saugi laivyba; • patikimos energijos rinkos; • geros transporto sąlygos; • susisiekimas su regiono žmonėmis; • geresnis bendradarbiavimas kovojant su tarpvalstybiniu nusikalstamumu; • didesnis Baltijos jūros regiono konkurencingumas pasaulyje; • prisitaikymas prie klimato kaitos, rizikos prevencija ir valdymas.	vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą **Priemonė:** Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėjant kultūrą ir vietos identitetą **Priemonė:** Skatinti integruotą ir įtraukią aplinkosaugos plėtrą
7.4.	Kaimo vietovių vietos plėtros strategija (-os) (taikoma, kai tokia (-ios) vietos plėtros strategija (-os) yra patvirtinta (-os) ŽVVG teritorijoje)	Neringos ŽVVG teritorijoje nėra patvirtintos kaimo vietovių vietos plėtros strategijos.	
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?			

8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	
LEADER metodo principai	
8.1.	**Teritorinis principas:**
8.1.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: Neringos ŽVVG apima visą Neringos savivaldybę, kurią sudaro 4 gyvenvietės: Juodkrantė, Pervalka, Preila ir Nida. Siekiant užtikrinti teritorinio principo laikymąsi organizuota gyventojų apklausa, skirta išsiaiškinti gyventojų poreikius, kurioje dalyvavo visose keturiose gyvenvietėse gyvenantys asmenys. Jie nurodė savo nuomonę apie gyvenimą Neringos savivaldybėje, identifikavo kokioms sritims turėtų

	būti teikiamas didžiausias dėmesys rengiant ir įgyvendinant ŽVVG strategiją, nurodė sritis, į kurias investuotų bei identifikavo didžiausias grėsmes Neringos savivaldybei. Respondentų taip pat buvo klausta kokiomis galimybėmis jie pasinaudotų (investicijomis, mokymais, bendradarbiavimo galimybėmis ir pan.). Apklausos rezultatai buvo susisteminti, apibendrinti ir panaudoti rengiant VPS, įgyvendinta bendra, visą Neringos ŽVVG teritoriją atstovaujanti SSGG analizė, kuria remiantis identifikuoti ŽVVG plėtros poreikiai.
8.1.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant Neringos ŽVVG VPS bus laikomasi teritorinio principo, kuriuo bus siekiama užtikrinti vietos išteklių tinkamą panaudojimą, vietos interesų grupių bendradarbiavimą ir veikimą kartu užtikrinant integruotą ŽVVG teritorijos plėtrą ir įgyvendinant bendradarbiavimo veiklas (kuriose dalyvautų bent du subjektai). Tai sudarys galimybes ieškoti inovacinių būdų ir metodų susidariusioms problemoms spręsti, bendrai veiklai apjungti turimas žinias, patirtį ir gebėjimus, žmogiškuosius, kultūrinius, gamtinius, infrastruktūrinius išteklius visos ŽVVG teritorijos išteklius ir organizuoti trumpas tiekimo grandines vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu.
8.2.	**„Iš apačios į viršų“ principas:**
8.2.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: Rengiant strategiją laikytasi „iš apačios į viršų“ principo. Siekiant užtikrinti „iš apačios į viršų“ principo laikymąsi, organizuota apklausa, skirta išsiaiškinti gyventojų ir žvejų (žvejybos įmonių) poreikius. Respondentai išreiškė savo nuomonę apie gyvenimą Neringos savivaldybėje, identifikavo kokioms sritims turėtų būti teikiamas didžiausias dėmesys rengiant ir įgyvendinant ŽVVG VPS, nurodė sritis, į kurias investuotų bei identifikavo didžiausias grėsmes Neringos savivaldybei. Respondentų taip pat buvo klausta kokiomis galimybėmis jie pasinaudotų (investicijomis, mokymais, bendradarbiavimo galimybėmis ir pan.), suteiktos galimybės į kai kuriuos klausimus įrašyti savo atsakymus laisva forma. Žvejų ir įmonių atstovų buvo klausiama apie jų pasinaudotas finansavimo ir bendradarbiavimo galimybes, poreikius, trūkstamą informaciją. Apklausos rezultatai buvo susisteminti, apibendrinti ir panaudoti rengiant VPS, įgyvendinta apibendrinta, visą Neringos ŽVVG teritoriją atstovaujanti SSGG analizė, kuria remiantis identifikuoti ŽVVG plėtros poreikiai. Remiantis SSGG ir identifikuotais plėtros poreikiais buvo nustatomi VPS prioritetai ir priemonės. Planuojant finansinius išteklius VPS įgyvendinti buvo atsižvelgta į potencialių vietos projektų vykdytojų pateiktus projektų pasiūlymus ir idėjas, pagrindžiant būtinas projekto įgyvendinimo išlaidas.
8.2.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Principo „iš apačios į viršų“ bus laikomasi visuose Neringos ŽVVG teritorijos VPS įgyvendinimo etapuose: rengiant kvietimų teikti VP dokumentaciją, kviečiant teikti VP paraiškas, tvirtinant VP, pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ir vykdant stebėseną, vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas.

	• Rengiant kvietimus teikti VP dokumentaciją. ŽVVG valdybos posėdžiuose bus organizuojami pastabų ir pasiūlymų aptarimai. Valdybos nariai turės galimybę išsakyti kiekvieno sektoriaus poziciją. Suderinus ŽVVG teritorijos ir visų suinteresuotųjų teritorijos gyventojų interesus, ŽVVG valdyba tvirtins kvietimus teikti VP dokumentaciją. • Kviečiant teikti VP paraiškas, informacija apie paskelbtus kvietimus teikti VP paraiškas bus viešinama internete FB paskyroje. Bus stengiamasi aktyvinti ŽVVG teritorijos lyderius savanoriškai teikti informaciją apie kvietimus teikti VP paraiškas. Savo ruožtu ŽVVG administracija teiks konsultacijas dėl reikalavimų pareiškėjams, teikiantiems VP paraiškas, taip pat dėl reikalavimų VP atrankai ir įgyvendinimui. • Tvirtinant VP, principo „iš apačios į viršų“ įgyvendinimą užtikrins ŽVVG valdyba, kuri tvirtins finansuotinus VP. Informacija apie ŽVVG valdybos posėdžius, kuriuose bus tvirtinami finansuotini VP, bus skelbiama viešai. • Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, kiekvienais metais bus pateikiama Neringos ŽVVG internetiniame puslapyje. VP vykdytojai bus įpareigojami viešinti VP įgyvendinimo rezultatus ir pristatyti jų indėlį į VPS įgyvendinimą. • Vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną ir siekiant atlikti VPS įgyvendinimo kokybinį vertinimą, socialiniuose tinkluose bus vykdomos žvejų ir kitų gyventojų apklausos. • Vykdant ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas, ŽVVG teritorijos gyventojai bus skatinami įsitraukti į aktyvinimo veiklų organizavimą ir įgyvendinimą, pvz. teikti VP gerosios patirties pavyzdžius, teikti siūlymus dėl numatomų organizuoti aktyvinimo renginių pavadinimo, turinio, vietos ir laiko ir pan.
8.3.	**Partnerystės principas:**
8.3.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: Neringos ŽVVG – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios sektorius jungianti organizacija, užtikrinanti partnerystę tarp pilietinės visuomenės verslo ir vietos valdžios. Partnerystės principu grindžiama visa asociacijos „Vidmarės“ veikla. ŽVVG veikloje nuolat dalyvauja suinteresuotų grupių atstovai iš įvairių sektorių. Neringos ŽVVG – atvira organizacija naujiems nariams, užtikriną lanksčią ir nediskriminuojančią naujų narių priėmimo tvarką. Asociacija turi 29 narius, 8 nariai priklauso pilietinės visuomenės sektoriui (apie 28 proc. visų narių), 20 narių priklauso verslo sektoriui (apie 69 proc. visų narių) ir 1 narys priklauso vietos valdžios sektoriui (apie 3 proc. visų narių). NŽVVG turi tris valdymo organus – aukščiausias jų yra visuotinis narių susirinkimas, taip pat vienasmenis valdymo organas – prezidentas bei kolegialus valdymo organas – valdyba. NŽVVG valdybą sudaro 11 narių, 4 verslo (36 proc. visų narių), 4 pilietinės visuomenės (36 proc. visų narių) ir 3 vietos valdžios (28 proc. visų narių) atstovai, 6 vyrai (55 proc. visų narių) ir 5 moterys (45 proc. visų narių). Valdyba turi teisę priimti sprendimus dėl vietos projektų įgyvendinimo atstovaujamoje teritorijoje. Valdybos nariai yra įvairaus amžiaus, renkami kas 3 metus. Renkant naują valdybą proporcingai nuo kiekvieno – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios – sektoriaus keičiami bent 1/3 kolegialaus ŽVVG valdymo organo narių. Rengdama VPS Neringos ŽVVG periodiškai organizavo

	susitikimus su valdybos nariais, kurių metu buvo priimami sprendimai dėl VPS įgyvendinimo prioritetų, priemonių, veiklos sričių ir finansinio plano, planuojami VPS įgyvendinimo etapai. Rezultatai pristatomi visuotiniuose susirinkimuose.
8.3.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS, Neringos ŽVVG ir toliau laikysis partnerystės principo. Bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai, priklausantys Neringos ŽVVG ar jos valdybai, siekdami ŽVVG teritorijos vizijos ir jos siekiančių prioritetų įgyvendinimo, vadovausis nešališkumo, skaidrumo, atvirumo, viešų ir privačių interesų derinimo principais, atstovaus regiono plėtros partnerius, rengiant ir tvirtinant VP atrankos ir įgyvendinimo taisykles, rengiant ir tvirtinant kvietimus teikti VP paraiškas, įgyvendinant partnerių aktyvinimo veiksmus, priimant sprendimus dėl VP finansavimo, stebint ir vertinant VPS įgyvendinimo eigą bei rezultatus. Visi regiono plėtros partneriai turės galimybę susipažinti su VPS įgyvendinimo tvarka, sprendimų dėl VP finansavimo priėmimo eiga ir rezultatais, VPS įgyvendinimo rezultatais. Ši informacija bus skelbiama internetiniame Neringos ŽVVG puslapyje ir socialinių tinklų paskyrose, partnerių neformaliuose susitikimuose ir kitais informavimo kanalais, taip skatinant palaikyti ,,grįžtamąjį ryšį“ ir suteikti žinių partnerių atstovams ŽVVG valdyboje ir ŽVVG administracijai dėl VPS konkrečių priemonių įgyvendinimo.
8.4.	**Vietos finansavimo ir valdymo principas:**
8.4.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: Rengiant VPS ir atliekant vietos gyventojų poreikių analizę, Neringos ŽVVG užpildyti apklausą kvietė pačių įvairiausių regiono gyventojų grupių atstovus. Siekiant paskatinti projektų iniciatorius bei palaikyti jų idėjas ŽVVG organizavo susitikimus ir anketinę žvejų bendruomenės apklausą, žvejų bendruomenės atstovai galėjo išsakyti asociacijos atstovams savo patirtį su ES skiriama parama žvejybos verslui, idėjas apie juos dominančias žvejybos veiklą papildančias veiklas, priemones, turinčias įtaką vietos gamintojų produkcijos didesniam vartojimui, trūkstamą informaciją ir galimus jos teikimo būdus. Aiškiai buvo įvardijama problema – sezoniškumas savivaldybėje, mažinantis žvejų užimtumo galimybes.
8.4.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Vietos finansavimo mechanizmų paiešką ir kūrimą Neringos ŽVVG ketina vykdyti bendrai su Neringos savivaldybe ir su potencialiais VP pareiškėjais. Ieškant galimybių suvienyti partnerių išteklius, Neringos ŽVVG skatins visų regiono plėtros dalyvių bendradarbiavimą. Tikimasi aktyvaus verslo sektoriaus bendradarbiavimo su NVO, dalinantis žiniomis, patirtimi ir prisidedant tiek finansiniais ištekliais, tiek sudarant galimybes naudotis turima technine baze. Bendradarbiavimas turėtų sudaryti prielaidas ŽVVG teritorijos vietos ekonomikos gyvybingumui, turizmo plėtrai, bendrai veiklai apjungiant turimas žinias, patirtį ir gebėjimus, žmogiškuosius, kultūrinius, gamtinius, infrastruktūrinius išteklius. Tikimasi, jog atsiras galimybės suvienyti partnerių išteklius bendrai finansuojant, administruojant ir įgyvendinant projektus. Esant

	poreikiui, numatoma organizuoti mokymus/konsultacijas kompetencijų bei įgūdžių ugdymui bendradarbiavimo organizavimo, jo tinkamiausių formų, finansavimo šaltinių paieškos temomis. Numatomos organizuoti diskusijos ir kitos aktyvinimo veiklos turėtų telkti Neringos ŽVVG gyventojus bendram užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimui. Siekiama diskusijas, aktyvinimo veiklas organizuoti taip, kad būtų sudarytos galimybės naujų kontaktų užmezgimui, projektų idėjų generavimui ir bendradarbiavimo būdų paieškai, kad jos būtų įgyvendintos maksimaliai prisidedant prie užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimo.
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.5.	**Jaunimas:**
8.5.1.	ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Neringos ŽVVG valdymo organą sudaro 11 narių, iš kurių 4 jauni žmonės iki 40 metų. Jauni žmonės buvo skatinami imtis iniciatyvos ir idėjų įgyvendinimo. Neringos ŽVVG siekė kuo daugiau jaunimo įtraukti į susitikimus dėl VPS rengimo ir VPS pristatymo renginius, skatino dalyvauti apklausoje ir išsakyti savo nuomonę dėl Neringos žvejybos ir akvakultūros regiono perspektyvų. Jaunimas taip pat buvo supažindinamas su ŽVVG ir jos veikla. Apklausos rezultatai buvo susisteminti, apibendrinti ir panaudoti rengiant VPS: įgyvendinta bendra, visą Neringos ŽVVG teritoriją atstovaujanti SSGG analizė, kuria remiantis identifikuoti ŽVVG plėtros poreikiai. Remiantis SSGG ir identifikuotais plėtros poreikiais buvo nustatomi VPS prioritetai ir priemonės.
8.5.2.	ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS numatyta jaunimą įtraukti: • Organizuojant ŽVVG valdymo organo darbą – į ŽVVG valdybą įtraukti jauni žmonės iki 40 metų amžiaus, tai sukuria galimybes atstovauti jaunimą priimant sprendimus ir įgyvendinant veiklas, priskirtas ŽVVG valdybai; • Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas – ŽVVG administracija su visų kvietimų sąlygomis ir dokumentacija supažindins visus ŽVVG teritorijos gyventojus, tarp jų ir jaunus žmones. Jauni žmonės, valdybos nariai bus įtraukiami į VP įgyvendinimo ir administravimo taisyklių bei kvietimo sąlygų rengimą. ŽVVG administracija inicijuos ir skatins jaunimą organizuoti ir dalyvauti apskritojo stalo diskusijas su jaunimo tikslinėmis grupėmis, švietimo įstaigomis, regiono bendruomenėmis, savivaldybe, verslo atstovais ir taip generuoti projektines idėjas, kurios atspindėtų ir jaunimo grupių poreikius; • Atrenkant VP – jaunimo dalyvavimas ŽVVG valdyboje ir priimant sprendimus dėl VP finansavimo užtikrins jaunimo interesų atstovavimą. Bus sudaryta galimybė jauniems VP pareiškėjams ir pareiškėjams, ketinantiems įgyvendinti jaunimui skirtus projektus, pristatyti VP paraiškas projektų atrankos posėdžiuose;

	• Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną – numatoma atliekant VPS įgyvendinimo rezultatų analizę išskirti jaunimo horizontalaus principo įgyvendinimą. Bus vertinama kiek VP pateikė jauni žmonės, kiek jaunų žmonių įdarbinta, kiek jaunimo naudojasi pagerinta infrastruktūra, kiek jaunų žmonių įsitraukė į verslumo, bendradarbiavimo veiklas. Į VPS įgyvendinimo eigos, metinių ataskaitų pristatymo ir aptarimo renginius bus kviečiami jaunimo atstovai, o VPS įgyvendinimo rezultatai bus pristatomi viešai, viešinami jaunimui skirtose leidiniuose ar renginiuose; • Vykdant ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas – numatoma organizuoti gerosios praktikos patirties sklaidos mainus jauniems žmonėms vietos, nacionaliniu ar tarptautiniu lygiais bei atrinkti jaunimo ar jaunimui skirtų projektų gerosios patirties pavyzdžius. Bus siekiama VPS įgyvendinimo viešinimo, ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo renginius organizuoti maksimaliai derinant su jaunų žmonių užimtumo laiku, kad būtų sudarytos galimybės kuo didesniam jaunų žmonių skaičiui juose sudalyvauti.
8.6.	**Kultūra:**
8.6.1.	ŽVVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS: Siekiant nustatyti Neringos ŽVVG teritorijos kultūros išteklių plėtros poreikius buvo atliekama ŽVVG teritorijos gyventojų poreikių analizė, vykdant apklausą (klausta, į ką investuotų vietos gyventojai, kur gyventojai galėjo atvira forma įvardinti savo siūlomus variantus, įskaitant ir kultūros srityje), analizuojama Neringos savivaldybės, Neringos turizmo centro, savivaldybėje veikiančių muziejų informacija. Reikia pažymėti, jog kultūra, istorija ir vietos tradicijos – vienas iš Neringos ŽVVG teritorijos bruožų, kuriuo labiausiai didžiuojamasi. Įvykdžius poreikių analizė nustatyta, jog ir ŽVVG gali prisidėti prie vietos žvejybos produktų, veiklų, paslaugų ar objektų garsinimo ir populiarinimo bei papildyti Neringos savivaldybės įgyvendinamas priemones. Siekiant stiprinti Neringos ŽVVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinę tapatybę, didinti jų kūrybingumą, bendruomeniškumą ir pilietiškumą, suderinus Neringos ŽVVG teritorijos ir gyventojų poreikius, situacijos analizės rezultatus VPS yra numatyta priemonė „Bendruomenės gyvybingumo didinimas skatinant integruotą ir įtraukią socialinę, ekonominę ir aplinkosaugos plėtrą vietos lygmeniu, puoselėjant kultūrą ir vietos identitetą“. Numatoma remti tradicines žvejybos veiklas, švietėjišką veiklą skirtą žvejybos tradicijų populiarinimui, bendruomeniškumo ugdymui, krašto savitumo, kultūrinių vertybių pristatymui.
8.6.2.	ŽVVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS: Vykdant Neringos ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas, kuriomis siekiama ŽVVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimo, jų kūrybingumo didinimo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymo daug dėmesio numatoma skirti VPS priemonės „Bendruomenės gyvybingumo didinimas skatinant integruotą ir įtraukią socialinę, ekonominę ir aplinkosaugos plėtrą vietos lygmeniu, puoselėjant kultūrą ir vietos identitetą“ įgyvendinimui bei jos įgyvendinimo rezultatams pristatyti. Bus siekiama į

	priemonės įgyvendinimą įtraukti kuo daugiau žvejų, kai priemonės rezultatai kuo geriau atspindėtų ir pristatytų gyvąją regiono žvejybos tradiciją. Bus organizuojamos konsultacijos potencialiems pareiškėjams su kultūros srities darbuotojais, turizmo specialistais.
8.7.	**Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):**
8.7.1.	ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Aplinkos situacija Neringos ŽVVG teritorijoje buvo analizuojama remiantis Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos viešai pateikiamais duomenimis, atliktais tyrimais, Neringos savivaldybės parengtais strateginiais dokumentais (analizė pateikiama 2.1.1. dalyje). Rengiant VPS, parenkant jos prioritetus, priemones ir veiklos sritis buvo siekiama, kad identifikuotas prioritetas, priemonės ir veiklos sritys darytų teigiamą įtaką Neringos ŽVVG teritorijos darniam vystymuisi. Rengiant VPS buvo siekta, kad nei prioritetas, nei jo įgyvendinimo priemonės nedarytų neigiamos įtakos Neringos ŽVVG teritorijos darniam vystymuisi. Neringos ŽVVG parengta VPS prisidės prie kultūrinio, socialinio ir ekonominio ŽVVG teritorijos augimo, ir tuo pačiu prisidės prie aplinkosaugos ir gamtos išteklių prieinamumo ir saugojimo užtikrinimo. Neringos ŽVVG į darnaus vystymosi sąvoką įtraukia darną tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, bei visuotinės gerovės dabartinėms ir ateities kartoms siekį neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų. Darnaus vystymosi principą Neringos ŽVVG VPS siekia realizuoti numatant įvairių sektorių bendradarbiavimą ŽVVG teritorijoje. Numatoma didžiąją dalį visų vietos projektų paramos lėšų skirti mėlynosios ekonomikos skatinimui, darbo vietų kūrimui, žuvininkystės verslo papildomai veiklai, didinant konkurencingumą, nes labai svarbu, kad strategijos įgyvendinimas inicijuotų tokias permainas, kurios turėtų ilgalaikį ekonominį poveikį. Žvejų konkurencingumas sustiprėtų, jei žvejai prisitaikytų prie kintančių aplinkos sąlygų, padidintų sugaunamo laimikio pridėtinę vertę, vykdytų tiesioginius laimikio pardavimus ir bendradarbiautų tarpusavyje. Sustiprėjęs žvejų konkurencingumas taip pat leistų efektyviai saugoti biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę, gaminti ir realizuoti geros kokybės ir saugius žvejybos produktus ir taip prisidėtų prie regiono gebėjimo konkuruoti globaliose rinkose. Neringos ŽVVG teritorijai labai aktualus vietos žvejybos verslo diversifikavimas, papildomos veiklos kūrimas, kadangi dėl žvejybos verslo sezoniškumo, didėjančių aplinkosaugos reikalavimų bei mažėjančių žuvų išteklių taip pat mažėja žvejų užimtumas ir pajamos, didėja ekonominių veiklų įvairinimo poreikis. Tam skirta strategijos priemonė – Mėlynosios ekonomikos sektoriaus verslo gyvybingumo, kūrimosi ir plėtros skatinimas. Strategijoje numatyta skirti paramą pridėtinės vertės bei darbo vietų kūrimui visais žvejybos produktų tiekimo grandinės etapais, t. y. didinti žvejų sugaunamo laimikio pridėtinę vertę ir sudaryti sąlygas lengviau integruotis į maisto tiekimo grandinę, suteikiant galimybes žvejams perdirbti savo sugautą laimikį, tiesiogiai jį parduoti vartotojams, vykdyti rinkodaros veiksmus, panaudojant žvejo amato tradicijas. Priemonės „Bendruomenės gyvybingumo didinimas skatinant integruotą ir įtraukią socialinę, ekonominę ir aplinkosaugos plėtrą vietos lygmeniu, puoselėjant kultūrą ir vietos identitetą“ ir „Tvarių maisto sistemų plėtojimas“ taip pat teigiamai prisidėtų prie darnaus vystymosi, tuo tarpu priemonė „Klimato kaitos švelninimas ir biologinės įvairovės išsaugojimas“ darnaus

	vystymosi atžvilgiu būtų neutrali. Strategijoje nenumatoma priemonių ir veiklos sričių, kurios turėtų tiesioginės neigiamos įtakos darniam vystymuisi.
8.7.2.	ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: • Kvietimų teikti VP metu vietos projektų pareiškėjams bus keliamas reikalavimas užtikrinti, kad VP neturės neigiamos įtakos Neringos ŽVVG teritorijos darniam vystymuisi ir jos aplinkos būklei; • VP atrankos metu esant poreikiui į projektų atrankos posėdžius bus kviečiami asmenys, turintys gebėjimų darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos srityje. VP atrankos metu bus vertinama, ar VP buvo būtinas poveikio aplinkai vertinimas. Jei toks vertinimas buvo būtinas, tai ar jis atliktas; • VP įgyvendinimo metu VP vykdytojams, susiduriantiems su aplinkosaugos reikalavimais bus sudarytos galimybės gauti konsultacijas. Ypatingas dėmesys, teikiant konsultacijas, bus skiriamas VP vykdytojams, kurie veiklą vykdo aplinkosaugos, biologinės įvairovės išsaugojimo požiūriu svarbiose, jautriose teritorijose. VP vykdytojai bus skatinami projektui įgyvendinti reikalingus išteklius įsigyti taikant žaliųjų viešųjų pirkimų kriterijus; • VPS rezultatų sklaidos metu darnaus vystymosi principas bus integruotas į VPS įgyvendinimo stebėsenos sistemą. Bus siekiama atrinkti ir atskirai pristatyti geriausius VP, kurių rezultatai didžiausiu mastu prisideda prie darnaus vystymosi ir (arba) gerina aplinkos būklę, šie projektai bus skelbiami Neringos ŽVVG internetiniame puslapyje bei Neringos savivaldybės internetiniame puslapyje kartu paviešinant ir jų poveikį darniam vystymuisi; • Siekiant skatinti ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumą bus imamasi integruotų veiksmų, telkiančių Neringos ŽVVG teritorijos gyventojus veikti kartu, siekiant ŽVVG teritorijos darnaus vystymosi ir aplinkos būklės gerinimo.
8.8.	**Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas**
8.8.1.	ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Neringos ŽVVG VPS rengimo procese užtikrino visų suinteresuotųjų vietos plėtros dalyvių dalyvavimą. Nustatant gyventojų poreikius, apklausoje, susitikimuose su ŽVVG teritorijos gyventojais dalyvauti buvo kviečiami tiek moterys, tiek vyrai. Gyventojai nebuvo diskriminuojami dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. Informacija apie gyventojų poreikių tyrimą (kvietimai dalyvauti apklausoje ir pagal apklausos duomenis nustatyti poreikiai) buvo skelbiama viešai ir buvo prieinama visiems ŽVVG teritorijos gyventojams. Moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principų įgyvendinimą užtikrina ir ŽVVG valdymo organo, priimančio sprendimus dėl vietos projektų finansavimo (valdybos), sudėtis. Jame subalansuotas moterų ir vyrų, pilietinio, verslo ir valdžios sektorių, įvairaus amžiaus ŽVVG teritorijos gyventojų atstovavimas (NŽVVG valdybą sudaro 11 narių, iš jų 6 vyrai (55 proc. visų narių) ir 5 moterys (45 proc. visų narių)).
8.8.2.	ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:

	• Organizuojant ŽVVG administracijos darbą – ŽVVG administracijos komanda bus formuojama nepažeidžiant moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principų, nustatyti privalomi reikalavimai ŽVVG administracijos darbuotojams šių principų nepažeidžia; • Organizuojant ŽVVG valdymo organo darbą – į ŽVVG valdybą vadovaujantis lygių galimybių principu įtrauktos moterys ir vyrai. Numatoma galimybė įvairias gyventojų grupes (įskaitant neįgaliuosius, socialinę atskirtį patiriančius asmenis ir kt. grupes) atstovaujančioms asocijuotoms struktūroms dalyvauti VP atrankos posėdžiuose. Grupių atstovai kviečiami pateikti savo nuomonę dėl VP atitikimo moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principams; • Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas – ŽVVG administracija su visų kvietimų sąlygomis ir dokumentacija sudarys galimybes susipažinti visiems asmenims, nediskriminuojant jų dėl lyties, tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. Laikantis moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo principo, Bus skatinama apjungti skirtingų asmenų požiūrį į Neringos ŽVVG teritorijos problemas. Tiek moterims, tiek vyrams, tiek taikant nediskriminavimo skatinimo principą, bus sudarytos vienodos galimybės kurti darbo vietas; • Tvirtinant VP – Priimant sprendimus dėl VP finansavimo ŽVVG valdyboje dalyvaus moterys ir vyrai, o tai užtikrins moterų ir vyrų interesų atstovavimą. Bus sudaryta galimybė VP pareiškėjams nepriklausomai nuo lyties, tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos pristatyti VP paraiškas projektų atrankos posėdžiuose. VP vykdytojai savo ruožtu VP paraiškoje turės įsipareigoti, kad įgyvendindami VP, nepažeis moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo principo; • Vykdant ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas – laikantis moterų ir vyrų lygių galimybių, nediskriminavimo skatinimo principų, numatoma organizuoti gerosios praktikos patirties sklaidos mainus. Taip pat numatoma atrinkti įgyvendintų projektų gerosios patirties pavyzdžius, juos pristatyti internetiniame Neringos ŽVVG puslapiuose. Bus siekiama VPS įgyvendinimo viešinimo, ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo renginius organizuoti maksimaliai sudarant galimybes kuo didesniam tikslinių grupių asmenų skaičiui juose sudalyvauti (siekiant, jog renginiai vyktų neįgaliems asmenims pritaikytose patalpose).

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių *Ši lentelės dalis skirta VPS priemonėms, neturinčioms veiklos sričių. Kiekvienai priemonei (įskaitant veiklos sritis) pildykite atskirą lentelę (t. y. pildykite VPS formą taip, kad kiekviena atskira priemonė (įskaitant veiklos sritis) būtų pateikiama atskiroje lentelėje). Įsitikinkite, kad užpildžius VPS formą naujomis lentelėmis, yra užtikrinama nuosekli prioritetų ir priemonių numeracija.*		
9.1.1.VPS prioritetas Nr. I *„Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą“*		
9.1.1.1. VPS priemonė „Skatinti verslo, grįsto mėlynosios ekonomikos elementais kūrimąsi ir plėtrą“ (kodas BIVP-1)		
9.1.1.1.1.	**VPS priemonės tikslas:** palaikyti ekonominį augimą, prisidedant prie bendros Neringos savivaldybės ekonominės, socialinės ir aplinkosaugos plėtros.	
9.1.1.1.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemone siekiama skatinti verslą, kuris vystomas mėlynosios ekonomikos sektoriuje, grindžiamas tvariu išteklių naudojimu, įskaitant anglies dioksido išmetimo mažinimu *ir (arba)* inovacijomis ir pažanga, naujų technologijų bei žinių plėtra *ir (arba)* aplinkos apsauga *ir (arba)* prisitaikymu prie klimato kaitos *ir (arba)* žuvininkystės veiklos diversifikavimu *ir(arba)* tvaraus (eko) turizmo kūrimu ar plėtra *ir (arba)* vietos tradicijų ir identiteto išsaugojimu *ir (arba)* socialinės įtraukties skatinimu, socialiai pažeidžiamų, socialinę atskirtį ar riziką patiriančių asmenų užimtumo išsaugojimu ar kūrimu. **Planuojamos remti veiklos (sąrašas nėra baigtinis):** - Kurios siekia išsaugoti ir (arba) propaguoti žvejybos verslo tradicijas; - Tradicinis ar istorinis regiono žuvininkystės produktų perdirbimas ir (arba) jų pateikimas vartotojui; - Ekologiškesnių vartojimo įpročių skatinimas; - Kuriomis prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo ar apsaugos užtikrinimo; - Žuvininkystės verslas prisidedantis prie socialinės įtraukties skatinimo ar socialiai pažeidžiamų, socialinę atskirtį ar riziką patiriančių asmenų darbo vietos išsaugojimo ar kūrimo; - Vietos laimikio rinkodaros ir vertės didinimo; - Žuvininkystės verslo bendradarbiavimo iniciatyvos (kooperacija); - Papildoma ir (arba) alternatyvi žuvininkystės verslo veikla;

		- Žuvininkystės verslas pasitelkiantis inovacijas; - Lėtojo turizmo kūrimosi ir plėtros veiklos; - Visos (arba) dalies žiedinės ekonomikos modelio įgyvendinimas; Pagal priemonę gali būti pasirenkamos viena arba kelios remtinos veiklos.
9.1.1.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.1.3.1.	*pelno*	*x*
9.1.1.1.3.2.	*ne pelno*	
9.1.1.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	1. labai maža, maža arba vidutinė įmonė (taip kaip apibrėžia LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas) 2. fizinis asmuo, ne jaunesnis nei 18 metų amžiaus
9.1.1.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	1. Neringos regiono žuvininkystės verslų atstovai bei jų darbuotojai; 2. pakrantės bendruomenės nariai 3. turistai
9.1.1.1.6.	Tinkamumo sąlygos	1. pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo Neringos ŽVVG teritorijoje; 2. projektas turi kurti ir (ar) išlaikyti darbo vietas ir (arba) projekto rezultatai (veiklos) turi kurti savarankišką užimtumą; 3. kuriama ir (ar) išlaikoma 1 (imtinai) ir daugiau darbo vietos ir (arba) projekto rezultatai (veiklos) kuria savarankišką užimtumą ne mažiau kaip 1 asmeniui kai prašoma 150 000 Eur paramos (kitu atveju taikomas *pro rata* principas).
9.1.1.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. projektą teikia žvejybos verslą vykdanti įmonė; 2. įgyvendinus projektą numatoma sukurti ir kontrolės laikotarpiu išlaikyti daugiau darbo vietų;
9.1.1.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 150 000,00 Eur,

9.1.1.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	*1.* iki 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus žuvininkystės verslo pobūdžio *2.* iki 75 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra skirtas žuvininkystės verslui plėtoti arba pradėti ir yra inovatyvus vietos lygiu. Projektų inovatyvumas vertinamas vadovaujantis projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. 3D-181 „Dėl projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“ *3.* iki 100 proc. kai vykdomi su mažos apimties priekrantės žvejyba susiję veiksmai
9.1.1.2. VPS priemonė „Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėti kultūrą ir vietos identitetą“ (kodas BIVP-2)		
9.1.1.2.1.	**VPS priemonės tikslas:** užtikrinti pakrantės bendruomenės socialinių – ekonominių, kultūrinių ir užimtumo poreikių tenkinimą	
9.1.1.2.2.	Priemonės apibūdinimas	Socialinė ir ekonominė plėtra yra labai svarbios kuriant mėlynąją ekonomiką ir reikalauja integruoto ir įtraukaus požiūrio: 1) investuoti į neformalų švietimą, mokymą ir mokymąsi; 2) skatinti verslumą ir darbo vietų kūrimą; 3) plėsti infrastruktūrą. Infrastruktūros plėtojimas yra labai svarbus socialinės atskirties mažinimo veiksnys Siekiant, kad socialinė ir ekonominė plėtra būtų tvari, svarbu užtikrinti, kad visos suinteresuotos šalys t. y. pakrantės bendruomenės nariai, įmonės, įstaigos ir organizacijos turėtų vienodas galimybes dalyvauti vystymosi procese. **Planuojamos remti veiklos (sąrašas nėra baigtinis):** - vietos gyventojų įsidarbinimo galimybių didinimas - iniciatyvos ir veiksmai skatinantys bendradarbiavimą tarp sektorių, įstaigų ir (arba) organizacijų - informuotumo, ypač tarp jaunesnių žmonių, apie žvejų profesiją ir jos vertę vietinei bendruomenei didinimas; - pakrantės bendruomenės gyvenimo kokybės gerinimo, įskaitant taršos mažinimą; saugumą; socialinių; kultūrinių; sveikatinimo ir kt. poreikių geresnį tenkinimą - naujų technologijų diegimas, gamtos išteklių ir kultūros paveldo išsaugojimui bei panaudojimui, taip pat skaitmeninimas, skirtas stebėti lankytojų srautus ir keistis duomenimis tarp partnerių (pvz.,

		skaitmeninis kultūros paveldo vertybių ir kitų objektų išsaugojimas; kultūros institucijų bendradarbiavimas, skaitmeninių edukacinių, švietimo programų diegimas, skaitmeninių technologijų pagalba sukurti virtualūs gidai ir (arba) kitos iniciatyvos ir pan.) - turizmo ir kultūros maršrutų; produktų ir (arba) paslaugų kūrimas; - žvejybos tradicijų ir (arba) istorijos puoselėjimas. Pagal priemonę gali būti pasirenkamos viena arba kelios remtinos veiklos.
9.1.1.2.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.2.3.1.	*pelno*	[ ]
9.1.1.2.3.2	*ne pelno*	[x]
9.1.1.2.4.	Tinkami paramos gavėjai	1. Asociacija arba VšĮ įsteigta pagal nevyriausybinių organizacijų įstatymą; 2. kita Asociacija arba viešoji įstaiga; 3. Neringos savivaldybės administracija ir savivaldybės biudžetinės įstaigos;
9.1.1.2.5	Priemonės tikslinė grupė	1. pakrantės bendruomenės nariai; 2. veikiančios įmonės, įstaigos ir organizacijos; 3. turistai; 4. socialiai pažeidžiami asmenys ir (arba) jų grupės;
9.1.1.2.6.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektų veiklos turi būti tęstinės ir turėti apčiuopiamą rezultatą t.y. sukurtą produktą, paslaugą. 2. jei paramos kreipiamasi mažos apimties projektui (parama iki 15 000 Eur), renginys ir (arba) šventė negali būti vienintelis projekto tikslas, tai gali būti tik kaip projekto veiklų rezultatas. 3. pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo Neringos ŽVVG teritorijoje.
9.1.1.2.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. projekto naudos gavėjais ir (arba) dalyviais yra ne mažiau kaip 2 skirtingų sektorių ir (arba) organizacijų ir (arba) įstaigų atstovai; 2. projekto tikslinė ar dalis tikslinės grupės jaunimas arba jauni asmenys iki 40 metų.
9.1.1.2.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 40 000,00 Eur, kai paramos kreipiamasi kito pobūdžio projektams įgyvendinti.

9.1.1.2.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 100 proc. kai vietos projektas yra ne pelno ir jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo, o remiami veiksmai atitinka vieną iš kriterijų: 1) atitinka kolektyvinius interesus; 2) turi kolektyvinį paramos gavėją arba 3) turi inovacinių aspektų, kai tinkama, vietos (ŽVVG teritorijos) lygmeniu ir užtikrina galimybę visuomenei susipažinti su jų rezultatais.
9.1.1.3. VPS priemonė „Remti veiksmus, skatinančius tvarių maisto sistemų vystymąsi“ (kodas BIVP-3)		
9.1.1.3.1.	**VPS priemonės tikslas:** prisidėti prie vertės grandinės ir (arba) informuotumo apie ją, taip pat aplinkos apsaugos ar socialinės-ekonominės gerovės ŽVVG teritorijoje užtikrinimo	
9.1.1.3.2.	Priemonės apibūdinimas	Vertės grandinių plėtojimas, pasitelkiant inovacijas ir skaitmeninimą, mėlynosios bioekonomikos integravimą į pakrantės bendruomenės socialinės- ekonomines veiklas, vietos laimikio rinkodarą ir vertės didinimą, bei bendradarbiavimą yra sudėtingas, tačiau labai perspektyvus uždavinys, kuris siekia sujungti maisto gamybą su tvarumu ir ekonominiais bei socialiniais tikslais. Kaip pagrindinius veiksmus šioje srityje galima išskirti: - *Skaitmeninimas ir technologijos***:** Naudojant skaitmenines technologijas, galima geriau valdyti visą maisto vertės grandinę - nuo žvejybos iki vartotojo. Skaitmeninės platformos, vandens stebėsenos sprendimai ir kitos inovacijos gali padėti sekti produktų kilmę, srautus ir sąveiką su aplinka. - *Inovacijos žuvininkystėje:* Naujų žvejybos technologijų kūrimas , įskaitant pažangesnius žvejybos įrankius, maistingų medžiagų kontrolę, švietimo sistemas ir kt., gali padėti optimizuoti resursų naudojimą ir sumažinti ekologinį poveikį. - *Mėlynosios bioekonomikos integracija:* Integruoti mėlynąją bioekonomiką į vietos bendruomenių ekonomines veiklas, skatinant ekosisteminius paslaugų naudojimo modelius, tvarius žvejybos produktų surinkimo ir perdirbimo būdus. - *Vietos laimikio rinkodara:* Skatinti tvaraus žvejybos produktų vietos laimikio rinkodarą ir pabrėžti unikalumą bei kokybę. Tai gali apimti vietos žuvininkystės istorijos ir tradicijų akcentavimą, specialių produktų ženklinimą ir pan. - *Vertės grandinės skaidrumas:* Užtikrinti visos vertės grandinės skaidrumą, teikiant vartotojams informaciją apie produktų kilmę, žvejybos būdus, aplinkos poveikį ir pan. - *Bendradarbiavimas:* Skatinti sektorių bendradarbiavimą, siekiant pasiekti tvarumo, ekonominio augimo ir socialinės gerovės. - *Mokymas ir informavimas:* žmonių mokymas, edukavimas ir informavimas apie tvarias praktikas, aplinkos apsaugą ir ekonominį naudingumą gali paskatinti tvarų vartojimą.

		- *Vietos tradicijų ir identiteto puoselėjimas, išsaugojimas, propagavimas.* Visi šie veiksmai gali lemti tvarios, ekologiškos, socialiai atsakingos ir ekonomiškai naudingos maisto sistemos vystymąsi. **Planuojamos remti veiklos (sąrašas nėra baigtinis):** - tvarių maisto sistemų kūrimas ir plėtojimas (trumpųjų maisto sistemos grandinių modelio įgyvendinimas); - investicijos į regiono potencialo, kaip tradicinės/istorinės žuvininkystės, puoselėjimą; - veiklos, susijusios su kulinarinio ir (arba) istorinio paveldo demonstravimu; - veiklos, susijusios su žuvies ir jos produktų verte grandinėje bei žmogaus gyvenime ir mitybos racione; - vietos gamintojų ir rinkų ŽVVG teritorijoje ir už jos ribų žemėlapių sudarymas; - vartotojų informuotumo didinimas ir informavimas apie tvarią žvejybą ir žuvų auginimą; - veiksmai, susiję su mėlynosios bioekonomikos skatinimu; - vietos gamintojų gebėjimų kurti didelės vertės produktus stiprinimas; - mažos vertės, bet gausesnių žuvų rūšių naudojimas; - bendradarbiavimas ir naujos vietos rinkose; - dalinimosi platformų kūrimas ir visuomenės švietimo apie jų naudą skatinimas; - žuvininkystės produktų ženklinimas teikiant vartotojams informaciją apie produktų kilmę, žvejybos būdus, aplinkos poveikį ir pan.; - žmonių mokymas, edukavimas ir informavimas apie tvarias praktikas, aplinkos apsaugą; - vartotojų informuotumas apie produktų kilmę, žvejybos būdus, aplinkos poveikį ir pan. Pagal priemonę gali būti pasirenkamos viena arba kelios remtinos veiklos.
9.1.1.3.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.3.3.1.	*pelno*	☐
9.1.1.3.3.2.	*ne pelno*	*x*

9.1.1.3.4.	Tinkami paramos gavėjai	1. Asociacija arba VšĮ įsteigta pagal nevyriausybinių organizacijų įstatymą; 2. kita Asociacija arba viešoji įstaiga; 3. Neringos savivaldybės administracija ir savivaldybės biudžetinės įstaigos;
9.1.1.3.5.	Priemonės tikslinė grupė	1. Neringos regiono žuvininkystės verslų atstovai bei jų darbuotojai; 2. pakrantės bendruomenės nariai; 3. turistai
9.1.1.3.6.	Tinkamumo sąlygos	1. projektas turi apjungti ne mažiau nei 2 remtinas veiklas; 2. projektas turi būti vykdomas Neringos ŽVVG teritorijoje ir projekto galutiniai naudos gavėjai turi būti skirti Neringos ŽVVG teritorijos bendruomenei plačiąja prasme (gyventojai; verslininkai; savivaldybės lankytojai ir pan.) *3.* pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo Neringos ŽVVG teritorijoje.
9.1.1.3.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. projektas apjungia daugiau nei 2 remtinas veiklas; 2. projekto metu skatinama partnerystė tarp sektorių, t.y. projektą įgyvendina ne mažiau kaip 2 subjektais iš skirtingų sektorių (viešojo, privataus, mokslinio);
9.1.1.3.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Iki 117 752,00 Eur.
9.1.1.3.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 100 proc. kai vietos projektas yra ne pelno ir jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo, o remiami veiksmai atitinka vieną iš kriterijų: 1) atitinka kolektyvinius interesus; 2) turi kolektyvinį paramos gavėją arba 3) turi inovacinių aspektų, kai tinkama, vietos (ŽVVG teritorijos) lygmeniu ir užtikrina galimybę visuomenei susipažinti su jų rezultatais.
9.1.1.4. VPS priemonė „Skatinti integruotą ir įtraukią aplinkosaugos plėtrą“ (kodas BIVP-4)		
9.1.1.4.1.	**VPS priemonės tikslas:** skatinti darnų ŽVVG teritorijos vystymąsi	
9.1.1.4.2.	Priemonės apibūdinimas	**Darnus vystymasis** – tai koncepcija, kuria siekiama subalansuoti ekonomikos augimą, socialinę pažangą ir aplinkos apsaugą taip, kad būtų tenkinami dabarties poreikiai, nepakenkiant ateities kartų galimybėms patenkinti savo poreikius. Kitaip tariant, tai būdas vystytis taip, kad būtų atsižvelgta į ilgalaikį žmogaus veiklos poveikį aplinkai. Tvari plėtra reikalauja ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos aspektų integravimo į veiklas visais lygmenimis. Darniu vystymusi siekiama užtikrinti, kad plėtra atitiktų dabarties

		poreikius, kartu išsaugant išteklius ateities kartoms. Tai nuolatinis mokymosi ir prisitaikymo procesas, reikalaujantis ilgalaikės perspektyvos ir įsipareigojimo keistis. Priemone skatinamos investicijos prisidedančios prie klimato kaitos švelninimo ir (ar) padedančios prisitaikyti prie jos, tame tarpe atsinaujinančios energijos pasitelkimas, taip pat inovacijų, skaitmenizuotų procesų diegimas, bei Mėlynosios ekonomikos elementų įgyvendinimas. Taip pat priemone siekiama skatinti aplinkai draugiškos, prisidedančios prie klimato kaitos švelninimo infrastruktūros kūrimą, kurioje galima plėtoti tiek žuvininkystės sektoriaus verslą, tiek turizmo ir rekreacijos veiklas. **Planuojamos remti veiklos (sąrašas nėra baigtinis, koreguotinas VPS įgyvendinimo laikotarpiu):** - infrastruktūros gerinimas ir pritaikymas, susijęs su žuvininkystės veiklų ir (arba) turizmo ir rekreacijos ir (arba) žvejybos verslui alternatyvių turizmo veiklų skatinimo plėtros poreikiais; - pakrantės bendruomenės, turistų ir žvejybos sektoriaus informuotumo didinimas apie klimato kaitą ir aplinkos apsaugą; - ekologinio vartojimo įpročių skatinimas; - veiklos, susijusios su maisto nešvaistymu; - vietos biologinės įvairovės apsaugos užtikrinimas; - veiklų, skatinančių visos arba dalies žiedinės ekonomikos modelio, įgyvendinimas - informuotumo ir (arba) sklaidos apie klimato kaitą veiklos ir veiksmai. Pagal priemonę gali būti pasirenkamos viena arba kelios remtinos veiklos.
9.1.1.4.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.4.3.1.	*pelno*	[ ]
9.1.1.4.3.2.	*ne pelno*	[x]
9.1.1.4.4.	Tinkami paramos gavėjai	1. Asociacija arba VšĮ įsteigta pagal nevyriausybinių organizacijų įstatymą; 2. kita Asociacija arba viešoji įstaiga; 3. Neringos savivaldybės administracija ir savivaldybės biudžetinės įstaigos;

9.1.1.4.5.	Priemonės tikslinė grupė	1. Neringos regiono žuvininkystės verslų atstovai bei jų darbuotojai; 2. pakrantės bendruomenės nariai; 3. turistai
9.1.1.4.6.	Tinkamumo sąlygos	1. projektas turi būti vykdomas Neringos ŽVVG teritorijoje ir projekto galutiniai naudos gavėjai turi būti skirti Neringos ŽVVG teritorijos bendruomenei plačiaja prasme (gyventojai; verslininkai; savivaldybės lankytojai ir pan.) 2. projekto veiklos ir rezultatai turi būti vienodai pasiekiami visiems rinkos dalyviams (t.y. žvejams; perdirbėjams; gamintojams; pardavėjams ir vartotojams) ir turistams *3.* pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo Neringos ŽVVG teritorijoje.
9.1.1.4.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. įgyvendinamas didesnis skaičius skirtingų informavimo ir (arba) sklaidos apie klimato kaitą veiklų ir (arba) veiksmų; 2. projekto veiklos integruoja bent 1 Mėlynosios ekonomikos elementą.
9.1.1.4.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Iki 200 000,00 Eur.
9.1.1.4.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 100 proc. kai vietos projektas yra ne pelno ir jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo, o remiami veiksmai atitinka vieną iš kriterijų: 1) atitinka kolektyvinius interesus; 2) turi kolektyvinį paramos gavėją arba 3) turi inovacinių aspektų, kai tinkama, vietos (ŽVVG teritorijos) lygmeniu ir užtikrina galimybę visuomenei susipažinti su jų rezultatais.

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai *Nurodykite planuojamus veiksmus, susijusius su VPS įgyvendinimu (pvz., numatomus kvietimus teikti vietos projektus, vietos projektų vertinimo, tvirtinimo ir pan. veiksmus pagal konkrečias VPS priemones) ir ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu (pvz., ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai, kvietimų teikti vietos projektus viešinimas, ŽVVG viešumo didinimo veiksmai, talkos ir pan.).*	**Sąsaja su VPS ir priemonėmis** *Susiekite planuojamus veiksmus su VPS prioritetais ir priemonėmis.*
10.1.	**2023 m.**	
10.1.1.	**Susiję su VPS įgyvendinimu:**	Visos VPS priemonės

	- VPS patvirtinimas visuotiniame narių susirinkime; - VPS pateikimas vertinimui; - VPS koregavimas pagal ekspertų pastabas.	
10.1.2.	Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - VPS paskelbta ŽVVG tinklapyje viešam aptarimui (20 d.d.). Visuomenė kviečiama teikti pastabas - Organizuotas viešasis VPS pristatymas Zoom platformoje.	Visos VPS priemonės
10.2.	**2024 m.**	
10.2.1.	**Susiję su VPS įgyvendinimu:** - VPS paramos sutarties pasirašymas; - ŽVVG veiklos administravimas; - I-ojo kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; - Kvietimas teikti vietos projektus.	**KVIETIMAS PAGAL 3 PRIEMONES** **I Priemonė:** Skatinti verslo, grįsto mėlynosios ekonomikos elementais kūrimąsi ir plėtrą **II Priemonė:** Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėti kultūrą ir vietos identitetą **III Priemonė:** Remti veiksmus, skatinančius tvarių maisto sistemų vystymąsi
10.2.2.	**Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:** - VPS priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų paraiškų teikėjams ir vykdytojams; - naujienos ir informacija skelbiama ŽVGG internetiniame puslapyje ir FB paskyroje; - vvisuomenės informavimas apie VPS įgyvendinimą: informacija nuolatos papildoma ŽVVG interneto svetainėje; - nuolatinis potencialių vietos projektų pareiškėjų konsultavimas.	Veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.
10.3.	**2025 m.**	
10.3.1.	**Susiję su VPS įgyvendinimu:** - Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2024 metus;	Visos VPS priemonės

	- II-ojo kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; - I-ojo kvietimo VP įgyvendinimo stebėsena ir kontrolė; - Administracinio darbo įgyvendinant I kvietimo VP organizavimas ir vykdymas (viešųjų pirkimų derinimas ir vertinimas, mokėjimo prašymų surinkimas ir vertinimas, patikrų vietoje atlikimas, VP įgyvendinimo ataskaitų administravimas, konsultavimas ir kt.); - VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė; - VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas.	
10.3.2.	**Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:** VPS priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų paraiškų teikėjams ir vykdytojams; - naujienos ir informacija skelbiama ŽVGG internetiniame puslapyje ir FB paskyroje; - visuomenės informavimas apie VPS įgyvendinimą: informacija nuolatos papildoma ŽVVG interneto svetainėje; - nuolatinis potencialių vietos projektų pareiškėjų konsultavimas.	Veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.
10.4.	**2026 m.**	
10.4.1.	**Susiję su VPS įgyvendinimu:** - Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2025 metus; - III-ojo kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; - I-ojo ir II-ojo kvietimo VP įgyvendinimo stebėsena ir kontrolė; - Administracinio darbo įgyvendinant I-ojo ir II -ojo kvietimo VP organizavimas ir vykdymas (viešųjų pirkimų derinimas ir vertinimas, mokėjimo prašymų surinkimas ir vertinimas, patikrų vietoje atlikimas, VP įgyvendinimo ataskaitų administravimas, konsultavimas ir kt.); - VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė; - VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas.	Visos VPS priemonės
10.4.2.	**Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:** VPS priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų paraiškų teikėjams ir vykdytojams; - naujienos ir informacija skelbiama ŽVGG internetiniame puslapyje ir FB paskyroje;	Veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.

	- visuomenės informavimas apie VPS įgyvendinimą: informacija nuolatos papildoma ŽVVG interneto svetainėje; - nuolatinis potencialių vietos projektų pareiškėjų konsultavimas.	
10.5.	**2027 m.**	
10.5.1.	**Susiję su VPS įgyvendinimu:** - Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2026 metus; - IV-ojo kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; - I-ojo, II-ojo, III-ojo kvietimo VP įgyvendinimo stebėsena ir kontrolė; - Administracinio darbo įgyvendinant II-ojo ir III-ojo kvietimo VP organizavimas ir vykdymas (viešųjų pirkimų derinimas ir vertinimas, mokėjimo prašymų surinkimas ir vertinimas, patikrų vietoje atlikimas, VP įgyvendinimo ataskaitų administravimas, konsultavimas ir kt.); - VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė; - VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas.	Visos VPS priemonės
10.5.2.	**Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:** VPS priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų paraiškų teikėjams ir vykdytojams; - naujienos ir informacija skelbiama ŽVGG internetiniame puslapyje ir FB paskyroje; - visuomenės informavimas apie VPS įgyvendinimą: informacija nuolatos papildoma ŽVVG interneto svetainėje; - nuolatinis potencialių vietos projektų pareiškėjų konsultavimas.	Veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.
10.6.	**2028 m.**	
10.6.1.	**Susiję su VPS įgyvendinimu:** - Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2027 metus; - I-ojo, II-ojo, III-ojo ir IV-ojo kvietimo VP įgyvendinimo stebėsena ir kontrolė; - Administracinio darbo įgyvendinant III-ojo ir IV-ojo kvietimo VP organizavimas ir vykdymas (viešųjų pirkimų derinimas ir vertinimas, mokėjimo prašymų surinkimas ir vertinimas, patikrų vietoje atlikimas, VP įgyvendinimo ataskaitų administravimas, konsultavimas ir kt.);	Visos VPS priemonės

	- VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė; - VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas.	
10.6.2.	**Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:** VPS priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų paraiškų teikėjams ir vykdytojams; - naujienos ir informacija skelbiama ŽVGG internetiniame puslapyje ir FB paskyroje; - visuomenės informavimas apie VPS įgyvendinimą: informacija nuolatos papildoma ŽVVG interneto svetainėje; - nuolatinis potencialių vietos projektų pareiškėjų konsultavimas.	Veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.
10.7.	**2029 m.**	
10.7.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - Ataskaitos/-ų teikimas NMA už 2028 metus; - I-ojo, II-ojo, III-ojo ir IV-ojo kvietimo VP įgyvendinimo stebėsena ir kontrolė; - Administracinio darbo įgyvendinant IV-ojo kvietimo VP organizavimas ir vykdymas (viešųjų pirkimų derinimas ir vertinimas, mokėjimo prašymų surinkimas ir vertinimas, patikrų vietoje atlikimas, VP įgyvendinimo ataskaitų administravimas, konsultavimas ir kt.); - VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė; - VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas. - Galutinio mokėjimo prašymo teikimas NMA; - Galutinės VPS įgyvendinimo ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas.	Visos VPS priemonės
10.7.2.	**Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:** - naujienos ir informacija skelbiama ŽVGG internetiniame puslapyje ir FB paskyroje; - visuomenės informavimas apie VPS įgyvendinimą: informacija nuolatos papildoma ŽVVG interneto svetainėje; - nuolatinis potencialių vietos projektų pareiškėjų konsultavimas.	Veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.
10.8.	**2030 m.**	
10.8.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu:	VPS įgyvendinimas suplanuotas iki 2029 metų

	VPS įgyvendinimas suplanuotas iki 2029 metų	
10.8.2.	Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: VPS įgyvendinimas suplanuotas iki 2029 metų	VPS įgyvendinimas suplanuotas iki 2029 metų

11. VPS finansinis planas					
11.1.	**VPS finansinis planas pagal prioritetus:**				
	Prioriteto Nr.	**VPS prioriteto pavadinimas** *Įrašykite VPS prioritetų pavadinimus. VPS prioritetų pavadinimai ir numeracija turi sutapti su VPS formos II dalies 5.1 papunktyje ir 6 punkte pateikiama informacija.*	**Planuojama paramos lėšų suma (Eur)** *Įrašykite, kiek planuojate paramos lėšų (Eur, įskaitant EJRŽAF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bendrojo finansavimo lėšas) skirti kiekvienam VPS prioritetui įgyvendinti. Tai nurodykite skliausteliuose arba atskirose lentelės eilutėse (pildant lentelę), pvz., I prioritetui numatote skirti 2,1 mln. Eur. Šią lentelės dalį pildykite po VPS patvirtinimo prieš pasirašant paramos sutartį.*	**Planuojama lėšų (proc.)** *Įrašykite, kiek planuojate paramos lėšų (proc.) nuo vietos projektams įgyvendinti numatytos sumos skirti kiekvienam VPS prioritetui įgyvendinti (įskaitant EJRŽAF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bendrojo finansavimo lėšas).*
11.1.1.	I	Mėlynosios ekonomikos galimybių panaudojimas siekiant sukurti ekonomiškai ir socialiai tvarius veiklos modelius, atsižvelgiant į ekosistemų, vietovės gamtinio kapitalo ir išteklių ilgalaikį išsaugojimą	757 752,00	100 proc.	
			Iš viso: 757 752,00 Eur.	**Iš viso: 100**	
11.2.	**VPS finansinis planas pagal priemones:**				
	VPS priemonės pavadinimas *Įrašykite VPS priemonės pavadinimus. VPS*	**VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė**	**VPS priemonės kodas** *Įrašykite VPS priemonių kodus. VPS priemonių kodai turi*	**Planuojama lėšų suma (Eur)** *Įrašykite, kiek paramos lėšų (Eur, įskaitant EJRŽAF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bendrojo finansavimo lėšas) planuojate skirti konkrečioms VPS priemonėms įgyvendinti.*	**Planuojama lėšų (proc.)** *Paskirstykite vietos projektams planuojamas lėšas procentais. Procentus skaičiuokite tik nuo*

	priemonės pavadinimai turi sutapti su VPS formos II dalies 5.1 papunktyje ir 6 punkte nurodyta informacija.	*Nurodykite VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama VPS priemonė. VPS prioritetų ir VPS priemonių sąsaja turi sutapti su VPS formos II dalies 5.1 papunktyje ir 6 punkte nurodyta informacija.*	*sutapti su VPS formos II dalies 5.1 papunktyje ir 6 punkte nurodyta informacija.*	*Pagal VPS priemonių veiklos sritis planuojamų lėšų nurodyti nereikalaujama.* *Pildykite po VPS patvirtinimo prieš pasirašant paramos sutartį.*	*vietos projektams planuojamos sumos.*
11.2.1.	**Priemonė:** Skatinti verslo, grįsto mėlynosios ekonomikos elementais kūrimąsi ir plėtrą	I prioritetas	BIVP -1	300 000,00 Eur	39,54 proc.
11.2.2.	**Priemonė:** Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę ir ekonominę plėtrą vietos lygmeniu, puoselėti kultūrą ir vietos identitetą	I prioritetas	BIVP -2	140 000,00 Eur	18,46 proc.
11.2.3.	**Priemonė:** Remti veiksmus, skatinančius tvarių maisto sistemų vystymąsi	I prioritetas	BIVP -3	117 752,00 Eur	16 proc.
11.2.3.	**Priemonė:** Skatinti integruotą ir įtraukią	I prioritetas	BIVP -4	200 000,00 Eur	26 proc.

	aplinkosaugos plėtrą				
				Iš viso: 757 752 Eur	**Iš viso: 100** (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)

11.3.	**VPS administravimo išlaidų finansinis planas:**										
	VPS administravimo išlaidų kategorijos	**Planuojama lėšų (Eur)** *Įrašykite, kiek paramos lėšų planuojate skirti VPS administravimo išlaidoms pagal atskiras kategorijas. Pildykite po VPS patvirtinimo prieš pasirašant paramos sutartį.*					**Planuojama lėšų (proc.)** *Įrašykite, kiek procentų planuojate skirti VPS administravimo išlaidoms pagal kategorijas (ŽVVG veiklai ir ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimui).*				
11.3.1.	ŽVVG veiklos išlaidos	160 294,00 Eur.					75 proc. administravimui planuojamos sumos				
11.3.2.	ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos	53 431,00 Eur					25 proc. administravimui planuojamos sumos				
11.3.3.	**Iš viso:**	213 725,00 Eur					22 proc. VPS vertės				
11.4.	**Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:**	**ES fondas**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**Iš viso:**
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos) *Atsižvelgdami į VPS veiksmų planą, pateikiamą VPS formos III dalies 10 punkte, nurodykite paramos lėšų poreikį vietos projektams finansuoti pagal metus procentais.*	EJRŽAF	-	25,47	32,33	24,40	17,80	-	-	-	**100 proc.**
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	EJRŽAF	**-**	19	19	19	19	12	12	**-**	**100 proc.**

	Atsižvelgdami į VPS veiksmų planą, pateikiamą VPS formos III dalies 10 punkte, nurodykite paramos lėšų poreikį VPS administravimui (įskaitant lėšų poreikį ŽVVG veiklai ir ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvinimui) pagal metus procentais.										
11.5.	**Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai** *Jeigu VPS įgyvendinimo metu VPS tikslams pasiekti numatote pasinaudoti kitais negu EJRŽAF finansavimo šaltiniais, prašome juos nurodyti.* *Tinkamais papildomais VPS finansavimo šaltiniais gali būti ES struktūriniai fondai, ne ES narių fondai, taip pat kiti paramą teikiantys šaltiniai, išskyrus EJRŽAF, iš kurio atskiri ŽVVG nariai gali gauti paramą pagal kitas priemones*		**Pagrindimas** *Pateikite nuorodą (pvz., interneto tinklalapį), kur galima rasti informacijos apie papildomą finansavimo šaltinį.* *Pagrįskite, kad paramos teikimo sąlygos ir finansuotinos veiklos iš nurodyto papildomo finansavimo šaltinio atitinka VPS tikslus.* *Nurodykite, kur VPS įgyvendinimo metu ŽVVG ketina kreiptis paramos.*								
11.5.1.	-	-	-								

12. VPS įgyvendinimo rodikliai

12.1. VPS pasiekimų rodikliai:

Atsižvelgdami į tai, kokias VPS priemones pasirinkote įgyvendinti, ties kiekviena tiksline sritimi įrašykite rodiklio reikšmę, kurią pasieksite VPS įgyvendinimo pabaigoje. Nustatydami rodiklio reikšmę preziumuokite, kad bus skirta didžiausia galima paramos suma VPS. Jeigu pagal VPS vertinimo rezultatus nebus skirta didžiausia galima paramos suma VPS įgyvendinti, rodiklio reikšmė proporcingai galės būti mažinama iki VPS paramos sutarties pasirašymo.

Jeigu savo VPS nenumatėte įgyvendinti šioje lentelėje minimų priemonių, tas eilutes ištrinkite. ŽVVG turi teisę šią formą papildyti savarankiškomis rodiklių reikšmėmis. VPS formos II dalies 6 punkte ir III dalies 11 punkte esantys duomenys apie pasirinktas priemones ir jų atitiktį tikslinėms sritims turi sutapti.

Eil. Nr.	**VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas**	**EJRŽAF specifiniai tikslai nustatyti Aprašo 4 priedo III skyriaus:**				**Iš viso:**
		7.1 p.	**7.2 p.**	**7.3 p.**	**7.4 p.**	
12.1.1.	**Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):**					

12.1.1.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	**2**	**1**	**1**	**2**	**6**	
12.1.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.)			1	1	2	
12.1.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė mažos ir vidutinės įmonės, skaičius (vnt.)	1				1	
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):	1					
12.1.1.4.1.	*iš jų iki 40 m.*	-	-	-	-	*iš viso:*	*moterų* *vyrų*
12.1.1.4.2.	*iš jų vyresni kaip 40 m.*	1	-	-	-	*iš viso:*	*moterų* *Vyrų* *1*
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.3–12.1.1.4 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)	**-**	1	**-**	1	-	
12.1.2.	**Priemonės kodas: BIVP-1**						
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	**2**	**-**	**-**	**-**	**2**	
12.1.3.	**Priemonės kodas: BIVP-2**						
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	**-**	**-**	**2**	**2**	
12.1.4.	**Priemonės kodas: BIVP-3**						
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	**1**	**-**	**-**	**1**	
12.1.5.	**Priemonės kodas: BIVP-4**						
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	**-**	**1**	**-**	**1**	

12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (*angl. target*)						
Eil. Nr.	**VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas**	**EJRŽAF specifiniai tikslai nustatyti Aprašo 4 priedo III skyriaus:**				
		7.1 p.	**7.2 p.**	**7.3 p.**	**7.4 p.**	**Iš viso:**
12.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (asm.)	0,5				**0,5**
12.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius įgyvendinus vietos projektus (asm.)	2				**2**
12.2.3.	Sukurtos įmonės (subjektai)					
12.2.4.	Naudą gaunantys asmenys (asm.)	2		6	20	**28**
12.2.5.	Veiksmai, kuriais prisidedama prie geros aplinkos būklės, įskaitant gamtos atkūrimą, išsaugojimą, ekosistemų apsaugą, biologinę įvairovę, žuvų sveikatą ir gerovę (veiksmas)		1			**1**
12.2.6.	Subjektai, didinantys socialinį tvarumą (subjektai)	2		2		**4**
12.2.7.	Suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimo veikla (veiksmai)		1	1	1	**3**
12.2.8.	Įdiegtos inovacijos (naujų produktų, paslaugų, procesų, verslo modelių ar metodų skaičius) (skaičius)	2	1			**3**
12.2.9.	Subjektai, gaunantys naudos iš skatinimo ir informavimo veiklos (subjektai)		2		1	**3**
12.2.10.	Subjektai, didinantys išteklių naudojimo efektyvumą gamyboje ir (arba) perdirbime (subjektai)	2				**2**
12.2.11.	Duomenų rinkiniai ir patarimai (skaičius)		1			**1**

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėsena		
13.1.	**VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus** *Pateikite įgyvendinant VPS dalyvaujančių ŽVVG subjektų funkcijų sąrašą (atskirų ŽVVG subjektų funkcijos turi nesidubliuoti).*	
13.1.1.	ŽVVG nariai	**ŽRVVG visuotinis narių susirinkimas:** 1. keičia, pildo bei tvirtina ŽRVVG įstatus; 2. tvirtina ŽRVVG valdybos parengtą ŽRVVG veiklos programą, strategiją tiek kiek teisės aktai privalomai priskiria visuotinio narių susirinkimo kompetencijai 3. renka ir atšaukia iš pareigų ŽRVVG valdybą, ŽRVVG prezidentą; 4. skiria ir atšaukia revizorių (auditorių ar audito įmonę); 5.išklauso ir įvertina revizoriaus (auditoriaus ar audito įmonės) patikrinimo rezultatus, imasi priemonių revizoriaus (auditoriaus ar audito įmonės) nustatytiems trūkumams ir pažeidimams pašalinti; 6. išklauso valdybos ataskaitas; 7. nustato, keičia ŽRVVG nario stojamojo įnašo dydį ir nario mokesčio dydį bei jų mokėjimo tvarką; 8. teisės aktų nustatyta tvarka priima sprendimą dėl ŽRVVG pertvarkymo ar pabaigos (reorganizavimo ar likvidavimo); priima sprendimus steigti ar likviduoti ŽRVVG padalinius; 9. priima sprendimą dėl kitų juridinių asmenų steigimo; 10. sprendžia kitus Asociacijų įstatyme ir ŽRVVG įstatuose visuotinio narių susirinkimo kompetencijai priskirtus klausimus, jei pagal Asociacijų įstatymą, tai nepriskirta kitų ŽRVVG organų kompetencijai ir jei pagal esmę tai nėra ŽRVVG valdymo organų funkcijos; 11. Priima naujus narius; 12. tvirtina asociacijos metinę finansinę ataskaitą; 13. nustato asociacijos administracijos organizacinę struktūrą ir darbuotojų pareigybes.
13.1.2.	ŽVVG valdymo organo nariai	**ŽRVVG valdyba:** 1.Tvirtina ir keičia vidaus tvarkos taisykles, samdomų darbuotojų apmokėjimo, materialinės atsakomybės už asociacijai padarytą žalą aktus bei kitus vidaus aktus; 2.nustato asociacijos lėšų panaudojimo tvarką, tvirtina jų panaudojimo taisykles, sprendžia asociacijos dalyvavimo kitų visuomeninių organizacijų veikloje klausimus;

		3.priima sprendimą dėl kitų juridinių asmenų steigimo ar dėl tapimo kitų juridinių asmenų dalyviu; 4.Įgyvendina susirinkimo nutarimus; 5.ruošia bei susirinkimui teikia svarstytinus klausimus; 6.disponuoja asociacijos nuosavybės teise priklausančiu turtu, sprendžia turto perleidimo, nuomos ir įkeitimo klausimus, vadovaudamiesi asociacijų įstatymu bei kitais teisės aktais; 7.priima kitus įstatuose bei susirinkimo valdybos kompetencijai priskirtus klausimus; 8.svarsto ir siūlo tvirtinti asociacijos veiklos strategiją, gautos labdaros piniginių lėšų panaudojimą, valdymo struktūrą ir darbuotojų pareigybes, filialų ir atstovybių nuostatus; 9. Analizuoja ir vertina asociacijos tikslų įgyvendinimą ir veiklos ataskaitą, veiklos organizavimą, įgyvendinant asociacijos tikslus, finansinę būklę, ūkinės veiklos rezultat **ŽRVVG prezidentas:** 1. atsako už ŽRVVG veiklos organizavimą ir jos tikslų įgyvendinimą; 2. atstovauja ŽRVVG, jos vardu sudaro ir pasirašo sandorius su fiziniais ir juridiniais asmenimis. Pagal savo kompetenciją atstovauja VVG interesams valstybinėse, savivaldybės įstaigose, nevyriausybinėse organizacijose, teismuose, santykiuose su fiziniais ir juridiniais asmenimis; 3. organizuoja ir koordinuoja ŽRVVG administracijos veiklą; 4. ŽRVVG valdybai pritarus teisės aktų nustatyta tvarka priima ir atleidžia administracijos darbuotojus, sudaro ir nutraukia su jais darbo sutartis ar pakeičia darbo sutarčių sąlygas; 5. registruoja asociacijos narius ir veda jų sąrašą; 6. atidaro sąskaitas bankuose; 7. rengia ŽRVVG veiklai būtinus dokumentus ir teikia juos pagal kompetenciją svarstyti ŽRVVG valdybai; 8. yra atsakingas už ŽRVVG metinės atskaitos parengimą. 9. atsiskaito už ŽRVVG veiklą valdybai ir visuotiniam narių susirinkimui; 10. teikia ŽRVVG valdybai ir ŽRVVG visuotiniam narių susirinkimui jų veiklai reikalingą informaciją ir dokumentus; 11. priima kitus ŽRVVG įstatuose, ŽRVVG narių visuotinio susirinkimo ar ŽRVVG valdybos, sprendimuose ŽRVVG pirmininko kompetencijai priskirtus sprendimus.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	1. įgyvendina ŽRVVG visuotinio narių susirinkimo, ŽRVVG valdybos sprendimus, vykdo ŽRVVG prezidento įsakymus ir kitus pavedimus; 2. pagal kompetenciją užtikrina ŽRVVG tikslų ir uždavinių įgyvendinimą;

		3. pagal Lietuvos Respublikos galiojančius teises aktus ir ŽRVVG galiojančius vidaus dokumentus teikia informaciją tretiesiems asmenims; 4. už savo veiklą pagal kompetenciją atsiskaito ŽRVVG visuotiniam narių susirinkimui, ŽRVVG valdybai, ŽRVVG prezidentui; 5. pagal kompetenciją atlieka kitas funkcijas, neprieštaraujančias ŽRVVG tikslams, ŽRVVG įstatams, veiklos dokumentams bei Lietuvos Respublikos teisės aktams. 6. užtikrina ŽRVVG administracijos darbą, įgyvendinant VPS pagal taisyklių reikalavimus, metodinius ŽRVVG administravimo nurodymus, 7. pagal kompetenciją valdo, kontroliuoja paramos lėšų srautus pagal viešųjų lėšų administravimo tvarką.
13.1.4.	VPS finansininkas (buhalteris)	1. tvarko VPS ir kitas ŽRVVG sąskaitas, finansinius srautus bei apskaitos dokumentus pagal Lietuvos Respublikos įstatymus; 2. tvarko ŽRVVG apskaitą pagal LR įstatymus, rengia ir teikia finansines ataskaitas Valstybinei mokesčių inspekcijai ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai, taip pat kitoms institucijoms, turinčioms teisę reikalauti atitinkamų ataskaitų; 3. rengia projektų finansines operacijas ir tvarko finansinius dokumentus; 4. kontroliuoja išlaidas patvirtinančių dokumentų atitikimą, duomenų teisingumą; 5. rengia tarpinius ir galutinius VPS mokėjimo prašymus paramos sutartyje numatytu laiku; 6. pildo darbo laiko apskaitos žiniaraščius; 7. bendrauja dėl projekto finansinių klausimų su paramos teikėju ir kitomis ES lėšas administruojančiomis institucijomis, projekte parinktais rangovais, auditoriais; 8. teikia pasiūlymus ir informaciją apie projektų finansinį vykdymą, problemas bei trūkumus VPS administravimo vadovui, ŽRVVG pirmininkui, ŽRVVG valdybai, ŽRVVG visuotiniam narių susirinkimui ir projektą administruojančioms bei kontroliuojančioms institucijoms; 9. vykdo kitus ŽRVVG vadovo pavedimus, susijusius su VPS įgyvendinimu; 10. konsultuoja dėl iškilusių klausimų, teikia paaiškinimus ir kitą papildomą informaciją ŽRVVG pirmininkui, ŽRVVG valdybai, ŽRVVG nariams, VPS administravimo vadovui ir visiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams.
13.1.5.	kiti ŽVVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	1. rengia VPS ir kitų ŽRVVG vykdomų projektų įgyvendinimo ataskaitas;

		2. administruoja vietos projektus, konsultuoja vietos projektų pareiškėjus projektų rengimo ir įgyvendinimo klausimais; 3. teikia informaciją VPS administravimo vadovui, ŽRVVG prezidentui ir valdybai; 4. protokoluoja valdybos posėdžius; 5. teikia visą informaciją, susijusią su projekto įgyvendinimu, visoms suinteresuotoms institucijoms, ir visiems suinteresuotiems fiziniams bei juridiniams asmenims; 6. tvarko ir prižiūri vietos projektų bylas; 7. rengia kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentaciją; 8. organizuoja ir vykdo ŽRVVG viešuosius pirkimus, rengia ir teikia viešųjų pirkimų ataskaitas; 9. vykdo kitus ŽRVVG vadovo pavedimus, susijusius su VPS įgyvendinimu.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	1. rengia informaciją apie VPS ir kitų ŽRVVG projektų įgyvendinimą ir talpina ŽRVVG svetainėje bei kitose žiniasklaidos priemonėse; 2. organizuoja arba dalyvauja organizuojant ŽRVVG renginius; 3. organizuoja viešųjų ryšių kompanijas, kurios skirtos informuoti visuomenę apie VPS įgyvendinimą ir ŽRVVG veiklą; 4. informuoja potencialius vietos projektų pareiškėjus, juos aktyvina; 5. organizuoja ŽRVVG ir pareiškėjų mokymus,seminarus, konferencijas, kitus renginius; 6. konsultuoja vietos projektų pareiškėjus viešųjų pirkimų klausimais; 8. vykdo kitus VPS administravimo vadovo pavedimus, susijusius su VPS įgyvendinimu.
13.2.	**ŽVVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS** *Pateikite minimalius reikalavimus, keliamus VPS administravimo vadovo, finansininko (buhalterio) ir kitų su VPS administravimu susijusių darbuotojų išsilavinimui ir kvalifikacijai. Šioje dalyje pateikiami minimalūs VPS administravimo vadovo, finansininko (buhalterio), VPS administratoriaus ir VPS viešųjų ryšių specialisto išsilavinimo ir kvalifikacijos reikalavimai turi neprieštarauti Taisyklėse nurodytiems reikalavimams.*	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	Aukštasis universitetinis arba jam prilygintas išsilavinimas ir ne mažesnė nei 3 metų darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba ne mažesnė negu 5 metų darbo patirtis VPS, dvisektorių VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijų administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Aukštasis išsilavinimas buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnė nei 2 metų darbo patirtis buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje; arba ne mažesnė negu 2 metų darbo

		patirtis buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS, dvisektores VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijas
13.2.3.	kiti ŽVVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	Aukštasis išsilavinimas ir ne mažesnė negu 1 metų darbo patirtis projektų valdymo srityje; arba ne mažesnė negu 2 metų darbo patirtį VPS, dvisektorių VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijų administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	Aukštasis išsilavinimas arba ne mažesnė negu 1 metų darbo patirtį VPS, dvisektorių VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijų administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.3.	**VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas**	
13.3.1.	**VPS ĮGYVENDINIMO VALDYMO VIDAUS SISTEMOS APIBŪDINIMAS** ŽRVVG sukurta horizontalios ir vertikalios partnerystės principu, vienija pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, atstovus. ŽRVVG valdymo sistema ir organizacinė struktūra vykdoma pagal ŽRVVG įstatuose numatytą reglamentą, ŽRVVG administracijos darbo reglamentą, ŽRVVG valdybos darbo reglamentą. ŽRVVG narių skaičius yra kintantis, nes ji yra atvira naujiems nariams – tiek juridiniams, tiek fiziniams, veikiantiems ar gyvenantiems ŽRVVG teritorijoje. ŽRVVG užtikrina lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią (lyties, tautinės kilmės, amžiaus, religijos ar įsitikinimų, negalios, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos pagrindu) priėmimo tvarką. ŽRVVG valdymą ir stebėseną reglamentuoja įstatai. Juose apibrėžta kiekvieno valdymo organo funkcijos ir veiklos ribos. Valdyme išskiriamos trys pakopos: 1) ŽRVVG narių visuotinis susirinkimas; 2) ŽRVVG valdyba; 3) ŽRVVG prezidentas. **VPS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS VIDAUS SISTEMOS APIBŪDINIMAS** VPS stebėsena – tai faktinės pažangos ir eigos lyginimas su planu, gilinantis į esamų išteklių būklę, veiklas ir rezultatus bei siekiant numatyti reikalingus pakeitimus. Stebėsena vykdoma renkant informaciją, reikalingą sistemai valdyti, analizuojant įvairius reiškinius bei identifikuojant vienokias ar kitokias tendencijas. Visuotinis narių susirinkimas, nustatęs VPS įgyvendinimo valdymo, kontrolės ar patikrinimo sistemos trūkumų, atsižvelgdamas į pasitaikančias VPS vykdytojų klaidas, įtariamus ar nustatytus piktnaudžiavimo atvejus, rizikų vertinimo rezultatus, imasi veiksmų – nustato papildomas arba keičia esamas VPS įgyvendinimo valdymo ir kontrolės priemones.	

	ŽRVVG už VPS įgyvendinimo rezultatus, įskaitant įgyvendintus VPS įgyvendinimo vidaus stebėsenos veiksmus atsiskaito teikdama metines VPS įgyvendinimo ataskaitas. ŽRVVG, vadovaudamasi metiniais VPS įgyvendinimo rezultatais, rengia ir iki kiekvienų einamųjų metų vasario 1 d. pateikia NMA metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą už praėjusius kalendorinius metus. **VPS ADMINISTRAVIMO VADOVAS** Renka informaciją apie narių pokyčius pagal pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios sektorius; Renka informaciją apie valdymo organo, atsakingo už VPS įgyvendinimo sprendimus, narių pokyčius pagal pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios sektorius; Renka informaciją apie darbuotojų pokyčius; Renka informaciją apie vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo veiksmus, atliktus kiekvienais ataskaitiniais metais; Renka informaciją apie VPS keitimus ir įgyvendinimo pamokas. **VPS ADMINISTRATORIUS (-IAI)** Renka bendrą ir detalią informaciją apie vietos projektų (toliau - VP) įgyvendinimo pažangą kiekvienais ataskaitiniais metais: apie paskelbtus kvietimus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie gautus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie įvertintus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie patvirtintus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie pasirašytas vietos projektų sutartis iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie įgyvendinamus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie įgyvendintus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; nustato geruosius įgyvendintų vietos projektų pavyzdžius, kurie prisideda prie skirtingų ES žuvininkystės politikos prioritetų tikslinių sričių įgyvendinimo; nustato problemas, su kuriomis buvo susidurta ataskaitiniais metais, siekiant vietos projektų įgyvendinimo pažangos; renka informaciją apie VPS įgyvendinimo rodiklius, nurodytus VPS 12 punkte ir susijusius su vietos projektų įgyvendinimu, kurie pasiekiami kiekvienais ataskaitiniais metais: 1) įvertina VPS pasiekimų produkto rodiklius pagal ESIF teminius tikslus bei EJRŽF prioritetus ir tikslines sritis iš viso ir pagal VPS priemones ir jų veiklos sritis (sąrašas nurodytas VPS 12 punkte); 2) įvertina VPS pasiekimų tikslo rodiklius pagal ESIF teminius tikslus bei EJRŽF rioritetus ir tikslines sritis iš viso (sąrašas nurodytas VPS 12 punkte). **VPS VIEŠŲJŲ RYŠIŲ SPECIALISTAS**

	Renka informaciją apie ŽRVVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiksmus atliktus kiekvienais ataskaitiniais metais, identifikuoja jų sąsajas su VPS įgyvendinimo veiksmų planu. Renka informaciją apie veiksmus, kurie atlikti siekiant įgyvendinti LEADER metodo principus ir horizontaliuosius principus bei prioritetus pagal kiekvieną principą ir prioritetą atskirai kiekvienais ataskaitiniais metais, nustato sąsajas su VPS nuostatomis. **VPS FINANSININKAS IR (ARBA) BUHALTERIS** Renka finansinę informaciją apie VPS administravimo išlaidas ir jų poreikį kiekvienais ataskaitiniais metais. Metinėje VPS įgyvendinimo ataskaitoje teikiami duomenys apie VPS įgyvendinimo pažangą ir rezultatus nuo ataskaitinių metų sausio 1 d. iki gruodžio 31 d. Metinė VPS įgyvendinimo ataskaita tvirtinama VPS vykdytojos visuotinio narių susirinkimo. ŽRVVG dalyvauja VPS įgyvendinimo vertinime atlikdama VPS įgyvendinimo vidaus vertinimą. ŽRVVG vertina VPS įgyvendinimo stebėsenos duomenis ir rodiklius, identifikuoja VPS įgyvendinimo problemas, informuoja apie tai NMA ir (arba) ŽŪM, taip pat teikia joms siūlymus dėl VPS įgyvendinimo problemų sprendimo. **INFORMACIJOS APIE VPS ĮGYVENDINIMO EIGĄ TEIKIMO TVARKA ĮGYVENDINANT VPS DALYVAUJANTIEMS ŽRVVG SUBJEKTAMS** ŽRVVG organizuoja įvarius informacinius renginius, seminarus, mokymus, kurių metu VPS dalyvaujantys subjektai informuojami apie VPS eigą, planuojamus kvietimus teikti vietos projektų paraiškas. Kiekvienais metais ŽRVVG organizuoja visuotinį ataskaitinį ŽRVVG susirinkimą, kurio metu yra pristatomos ŽRVVG prezidento ir valdybos ataskaitos. Susirinkimo metu yra pateikiama visa informacija susijusi su VPS įgyvendinimu. Taip pat ŽRVVG dirba darbuotojas - Viešųjų ryšių specialistas - tiesiogiai susijęs su informacijos pateikimu visiems VPS dalyvaujantiems subjektams ir visai visuomenei. **ATSKAITOMYBĖS (PAVALDUMO) SISTEMA, TAIKOMA ĮGYVENDINANT VPS** Atskaitomybės (pavaldumo) tarp atskirų įgyvendinant VPS dalyvaujančių ŽRVVG subjektų sistemą reglamentuoja įstatai. Juose aprašytos kiekvieno organo funkcijos ir veiklos ribos. **ATSAKOMYBĖS SISTEMA, TAIKOMA ĮGYVENDINANT VPS** ŽRVVG administracijos darbą, teises ir pareigas, atsakomybę reglamentuoja ŽRVVG administracijos darbo tvarkos taisyklės, pareigybių aprašymai, ŽRVVG prezidentės įsakymai. Darbuotojai už funkcijų bei pareigų vykdymą atsako darbo tvarkos taisyklių ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. VPS administruojantiems darbuotojams už darbo drausmės pažeidimus gali būti skiriamos drausminės nuobaudos Darbo kodekso nustatyta tvarka.